

Werken met kleur in InDesign (CS5)

een handleiding voor kleurgebruik
voor dtp'ers

voor de Nederlandstalige Creative Suite

versie 1.1 - auteur: Marc Cielen
© marc-en-ciel.be - coloro.be 2011

Alles uit deze handleiding mag vrij verspreid, vermenigvuldigd en gekopieerd worden, op welke wijze dan ook, geheel of gedeeltelijk, mits uitdrukkelijke vermelding van de oorspronkelijke auteur.

©marc-en-ciel.be - ©coloro.be 2011.

Alle vermelde handelsmerken zijn geregistreerd door hun respectievelijke eigenaars.

Alle foto's zijn ©marc-en-ciel 2010 of 2011.

Alle schermafbeeldingen zijn gemaakt met een legale versie van Indesign CS5.

De meeste van de besproken technieken zijn ook bruikbaar in eerdere versies van InDesign.

Inhoud

1. Kleuren aanmaken	3
1.1. De kleurkiezer:	3
1.2. Het regelpaneel:	4
1.3. Het paneel Kleur:	4
a. RGB:	4
b. CMYK:	4
c. LAB:	4
1.4. Kleuren uit bestaande objecten of afbeeldingen ophalen:	5
2. Het verschil tussen lokale en globale kleuren.	6
a. In de kleurkiezer:	6
b. In het paneel Kleur:	6
c. In het paneel Kleur:	6
d. In het paneel Stalen:	6
3. Kleurstalen toepassen op objecten of tekst.	7
a. In het paneel Stalen:	7
b. In het Regelpaneel:	7
c. Slepen vanuit het paneel Stalen:	7
d. Slepen vanuit het Regelpaneel:	8
e. Alle tekst in een tekstkader:	8
f. Geselecteerde tekst vanuit het paneel Stalen:	8
g. Alle tekst in een tekstkader vanuit het Regelpaneel:	9
4. Tinten en Tintstalen	10
4.1. Lokale tinten.	10
a. In het paneel Kleur:	10
b. In het paneel Stalen:	10
c. In het Regelpaneel:	10
4.2. Globale tinten	11
a. In het paneel Kleur:	11
b. In het paneel Kleur:	11
c. In het paneel Stalen:	11
d. In het paneel Stalen:	12
5. Tinten uit het paneel Stalen toepassen op objecten of tekst.	13
6. Kleurgebruik in de DTP.	14
6.1. Webopmaak en Digitaal publiceren (PDF voor schermweergave, iPad, iPhone, iPod, Android).	14
6.2. Traditioneel publiceren - Late Binding workflow (moderne werkwijze).	14
6.3. Traditioneel publiceren - Early Binding workflow (klassieke werkwijze)	15

6.4. Cross-mediaal publiceren - Late Binding workflow (moderne werkwijze). Zowel voor druk als voor elektronisch publiceren (PDF voor schermweergave, iPad, iPhone, iPod, Android).	16
7. Kleuren kiezen - kleuren aanmaken:	
Proceskleuren versus Steunkleuren.	18
7.1. Proceskleuren:	18
7.2. Steunkleuren:	21
7.3 Pantone Bridge:	25
7.4. Gemengde-Inktstalen:	26
7.5. Gemengde-inktgroepen:	27
7.6. Conclusie:	28
8. Verloopkleuren - kleurverlopen	29
8.1. In het paneel Verloop:	29
a. Het soort verloop instellen:	29
b. De hoek van het verloop instellen:	29
c. Het verloop omkeren:	29
d. Het kantelpunt verplaatsen:	29
e. Stopkleuren selecteren, verplaatsen, aanpassen:	30
8.2. In het paneel Stalen:	32
8.3. Verlopen toekennen:	34
a. vanuit het paneel Verloop:	34
b. vanuit het paneel Stalen:	35
c. vanuit het Regelpaneel:	35
8.4. Verlopen toepassen op tabellen:	36
8.5. Verlopen aanpassen:	36
a. de vulling van een object:	36
b. de lijn van een object:	37
c. de vulling van tekst:	38
d. de lijn van tekst:	38
e. radiale verlopen:	39
9. Speciale steunkleuren.	40
9.1. Vernis:	40
9.2. Uitkapvormen (Stansvormen):	42
TOT SLOT	42

WERKEN MET KLEUR IN INDESIGN CS5

1. Kleuren aanmaken

Je kan op de volgende manier kleuren aanmaken in InDesign CS5:

1.1. De kleurkiezer:

Dubbelklik op het vlak Vulling of Lijn in het paneel Gereedschappen.

In de kleurkiezer kan je in het linkerveld een tint selecteren, met de verticale schuiver ernaast kan je de helderheid aanpassen.

Je kan een RGB-waarde kiezen als je één van de schakelaartjes naast RGB aanklikt.

Als je de samenstelling van de gewenste kleur kent kan je ook de waarden zelf intypen in de invulvakjes naast RGB.

Als je klikt in één van de invulvakjes, kan je de waarde ook verhogen of verlagen met de pijltjes-toetsen op je toetsenbord. Zonder gebruik van de Shift-toets wordt de waarde met 1 verhoogd of verlaagd. Met de Shift-toets ingedrukt wordt de waarde met 10 verhoogd of verlaagd.

Als je dan op RGB-staal toevoegen klikt kan je een volgende kleur selecteren.

Je kan een LAB-waarde kiezen als je één van de schakelaartjes naast LAB aanklikt.

Als je de samenstelling van de gewenste kleur kent kan je ook de waarden zelf intypen in de invulvakjes naast LAB.

Als je klikt in één van de invulvakjes, kan je de waarde ook verhogen of verlagen met de pijltjes-toetsen op je toetsenbord. Zonder gebruik van de Shift-toets wordt de waarde met 1 verhoogd of verlaagd. Met de Shift-toets ingedrukt wordt de waarde met 10 verhoogd of verlaagd.

Als je dan op LAB-staal toevoegen klikt kan je een volgende kleur selecteren.

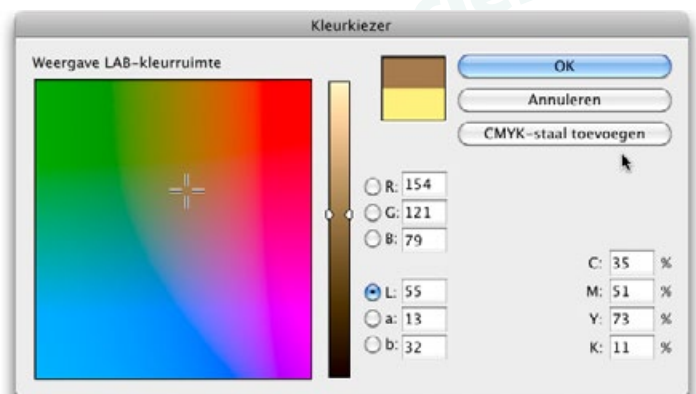
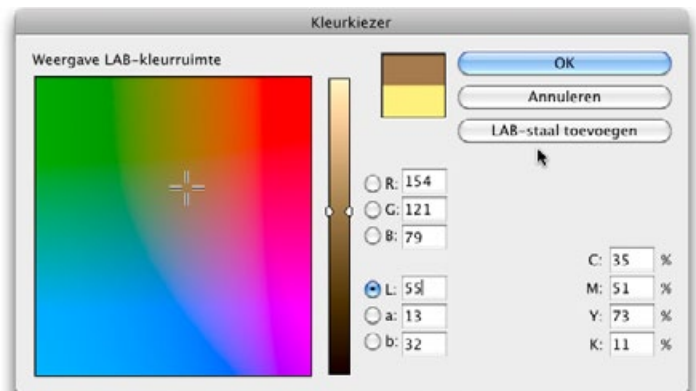
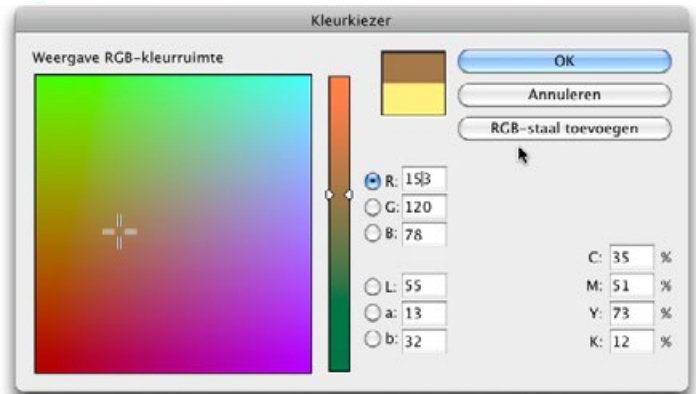
Je kan een CMYK-waarde kiezen als je klikt in een van de invulvakjes naast CMYK.

Als je dan op CMYK-staal toevoegen klikt kan je een volgende kleur selecteren.

Als je de samenstelling van de gewenste kleur kent kan je ook de waarden zelf intypen in de invulvakjes naast CMYK.

Als je klikt in één van de invulvakjes, kan je de waarde ook verhogen of verlagen met de pijltjes-toetsen op je toetsenbord. Zonder gebruik van de Shift-toets wordt de waarde met 1 verhoogd of verlaagd. Met de Shift-toets ingedrukt wordt de waarde met 10 verhoogd of verlaagd.

Als je voldoende kleuren aangemaakt hebt, of wanneer je geen stalen wenst aan te maken, maar alleen een lokale kleur klik je op OK.

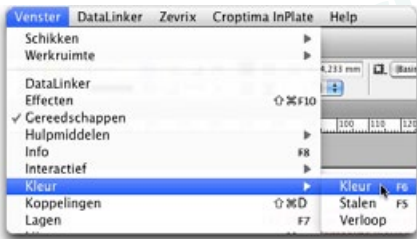

LET OP! Als je een object of een tekst geselecteerd had, wordt de laatst aangemaakte kleur meteen op dat object of die tekst toegepast!

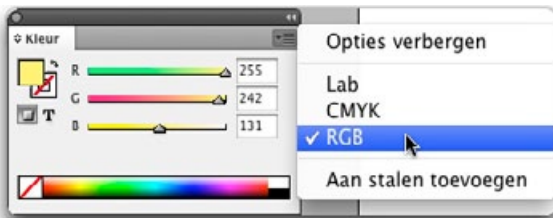
1.2. Het regelpaneel:

Dubbeklik op het vlak Vulling of Lijn in het Regelpaneel. Zie onder 1.1. voor de mogelijkheden.

1.3. Het paneel Kleur:

Open het paneel Kleur (Venster > Kleur > Kleur), ga naar de opties en selecteer één van de samenstellingen.

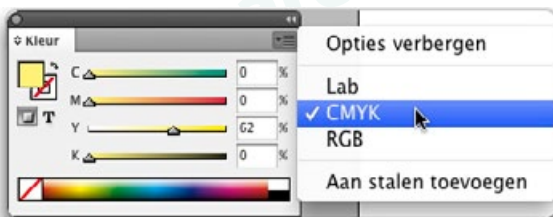
a. RGB:

Selecteer een kleur in het RGB-spectrum (balk onderaan) of stel zelf een kleur samen met de schuivers R, G en B. Hoe hoger de waarde hoe lichter de kleur.

In de schuivers van het paneel Kleur zie je wat een andere menging als kleur zal opleveren.

Als je de samenstelling van de gewenste kleur kent kan je ook de waarden zelf intypen in de invulvakjes naast de RGB-schuivers.

Als je klikt in één van de invulvakjes, kan je de waarde ook verhogen of verlagen met de pijltjestoetsen op je toetsenbord. Zonder gebruik van de Shift-toets wordt de waarde met 1 verhoogd of verlaagd. Met de Shift-toets ingedrukt wordt de waarde met 10 verhoogd of verlaagd.

b. CMYK:

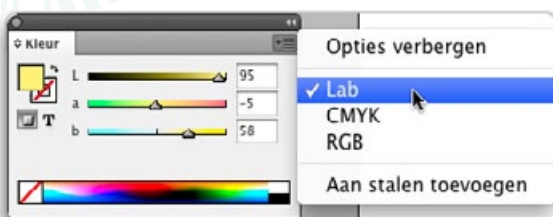
Selecteer een kleur in het CMYK-spectrum (balk onderaan) of stel zelf een kleur samen met de schuivers C, M, Y en K.

Hoe lager de waarde hoe lichter de kleur.

In de schuivers van het paneel Kleur zie je wat een andere menging als kleur zal opleveren.

Als je de samenstelling van de gewenste kleur kent kan je ook de waarden zelf intypen in de invulvakjes naast de CMYK-schuivers.

Als je klikt in één van de invulvakjes, kan je de waarde ook verhogen of verlagen met de pijltjestoetsen op je toetsenbord. Zonder gebruik van de Shift-toets wordt de waarde met 1 verhoogd of verlaagd. Met de Shift-toets ingedrukt wordt de waarde met 10 verhoogd of verlaagd.

c. LAB:

Selecteer een kleur in het LAB-spectrum (balk onderaan) of stel zelf een kleur samen met de schuivers L, A en B.

Een hogere L-waarde geeft een lichtere kleur.

De A-waarde varieert tussen groen (-) en magenta (+).

De B-waarde varieert tussen blauw (-) en geel (+).

In de schuivers van het paneel Kleur zie je wat een andere menging als kleur zal opleveren.

Als je de samenstelling van de gewenste kleur kent kan je

ook de waarden zelf intypen in de invulvakjes naast de RGB-schuivers. Als je klikt in één van de invulvakjes, kan je de waarde ook verhogen of verlagen met de pijltjestoetsen op je toetsenbord. Zonder gebruik van de Shift-toets wordt de waarde met 1 verhoogd of verlaagd. Met de Shift-toets ingedrukt wordt de waarde met 10 verhoogd of verlaagd.

LET OP! Als je een object of een tekst geselecteerd had, wordt de laatst aangemaakte kleur meteen op dat object of die tekst toegepast!

1.4. Kleuren uit bestaande objecten of afbeeldingen ophalen:

Pik de kleur op uit een geïmporteerde afbeelding of een bestaand object of een bestaande tekst op met behulp van het gereedschap Pipet. Van het ogenblik dat je met het lege pipet klikt op een tekst of een afbeelding verandert het pipet in een geladen pipet. Om een andere kleur te selecteren kan je de Alt-toets ingedrukt houden en opnieuw klikken op de afbeelding, het object of de tekst waaruit je de kleur wil oppikken.

LET OP! Als je een object of een tekst geselecteerd had, wordt de laatst opgepikte kleur meteen op dat object of die tekst toegepast!

Als er geen object of tekst geselecteerd was, kan je de gekozen kleur toepassen door met het geladen pipet te klikken op het object dat ingekleurd moet worden. Om een tekst te kleuren met de gekozen kleur strijk je met het geladen pipet over de te kleuren tekst, je ziet een kleine tekscursor verschijnen naast het pipet, druk de muisknop in en sleep over alle tekst die gekleurd moet worden.

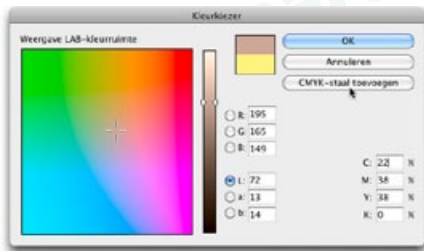
BELANGRIJK! Als er een tekstkader of een leeg object over je afbeelding ligt, zal het pipet de kleur en de eigenschappen van die tekstkader of dat lege object over nemen, wat soms tot ongewenste resultaten leidt.

TIP! Kleuren die je samenstelt in het paneel Kleur kan je gemakkelijk donkerder of lichter maken door met ingedrukte Shift-toets één van de schuivers in de gekozen kleurmenging te verschuiven.

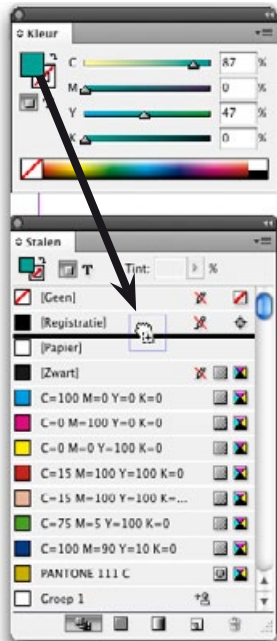

2. Het verschil tussen lokale en globale kleuren.

De kleuren die je in de kleurenkiezer aanmaakt (en niet als staal opslaat) of de kleuren die je in het paneel Kleur aanmaakt zijn LOKALE kleuren, dat wil zeggen: ze worden alleen toegepast op het object (of tekst) dat (die) op dat ogenblik geselecteerd is.

Als je diezelfde kleur opnieuw op een ander object (of tekst) wil toepassen, ben je verplicht die kleur op te pikken met de pipet, je kan ze ook vanuit het paneel Kleur slepen en loslaten over een ander object.

Maar als je dan later alle objecten waarop die kleur toegepast werd moet of wil aanpassen, zal je al die objecten moeten zoeken en manueel aanpassen. Je kan uiteraard ook via Bewerken > Zoeken/Wijzigen en dan via het tabblad Tekst of Object zoeken naar tekst en/of objecten met dezelfde kleur en die dan wijzigen in een andere kleur.

Maar erg handig is dat niet altijd en de kans op fouten blijft groot.

Wanneer je een bepaalde kleur vaker wil gebruiken binnen een publicatie kan je er beter een Staal van maken, dat kan op de volgende manieren:

a. In de kleurenkiezer:

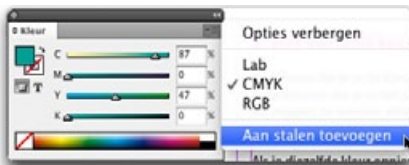
klik op de knop RGB-staal toevoegen, of CMYK-staal toevoegen, of LAB-staal toevoegen, naargelang de kleurenmenging die je gebruikt hebt.

b. In het paneel Kleur:

sleep het voorbeeld van de gekozen kleur in het stalenpalet.

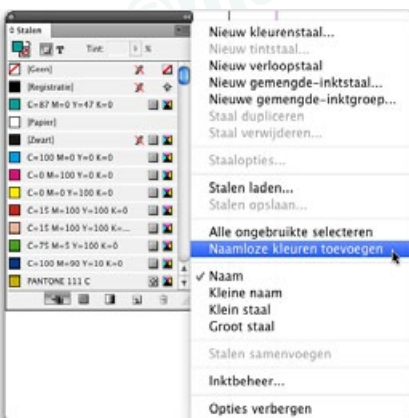
c. In het paneel Kleur:

ga naar de opties en selecteer de optie Aan stalen toevoegen.

d. In het paneel Stalen:

ga naar de opties en selecteer de optie Naamloze kleuren toevoegen. Alle gebruikte lokale kleuren worden aan het paneel Stalen toegevoegd en krijgen automatisch een naam.

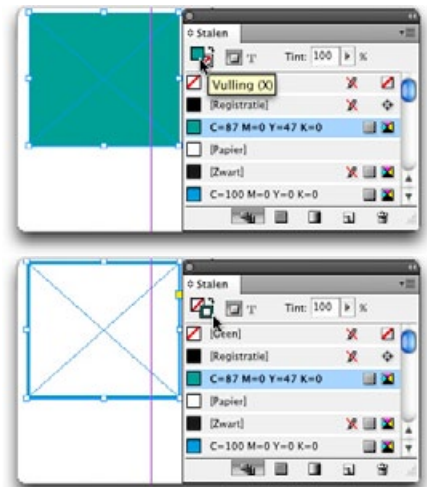

3. Kleurstalen toepassen op objecten of tekst.

Om kleuren uit het paneel Stalen toe te passen op een object kan je de volgende technieken gebruiken:

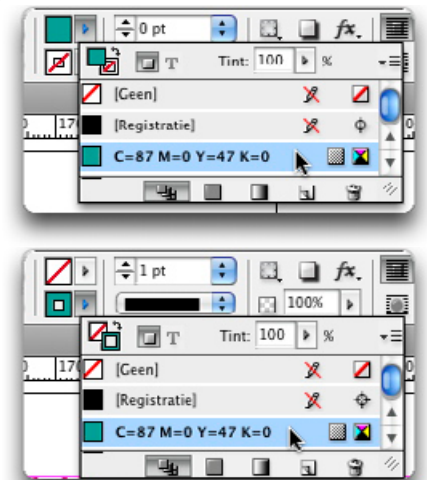
a. In het paneel Stalen:

selecteer het object, klik in het paneel Stalen op het vakje Vulling en klik dan op de gewenste kleur om het object te vullen. Of klik op het vakje Lijn en klik dan op de gewenste kleur om de lijn te kleuren.

b. In het Regelpaneel:

selecteer het object, klik in het Regelpaneel op het vakje Vulling en klik dan op de gewenste kleur om het object te vullen. Of klik op het vakje Lijn en klik dan op de gewenste kleur om de lijn te kleuren.

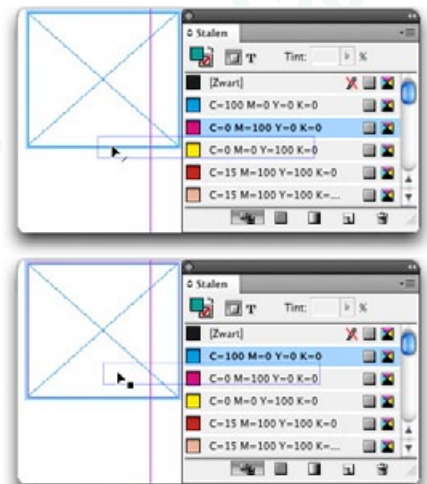

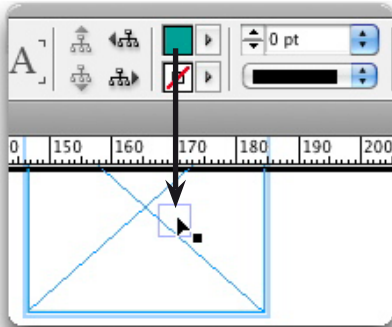
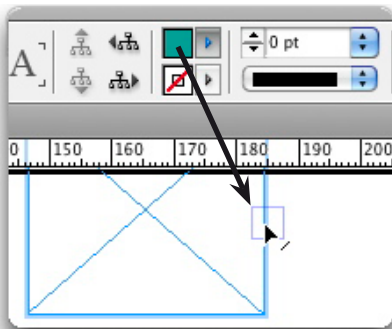
c. Slepen vanuit het paneel Stalen:

selecteer geen enkel object, sleep vanuit het paneel Stalen de gewenste kleur naar het te kleuren object, als je de lijn wil kleuren laat je de muisknop los op het ogenblik dat je een schuin lijntje ziet verschijnen naast de muispijl. Het kan zijn dat je de lijn dikker moet maken om het effect goed te kunnen zien.

Om de inhoud van het object te kleuren laat je de muisknop los als je een zwart blokje ziet verschijnen naast de muispijl.

Deze techniek is vooral handig bij gegroepeerde objecten.

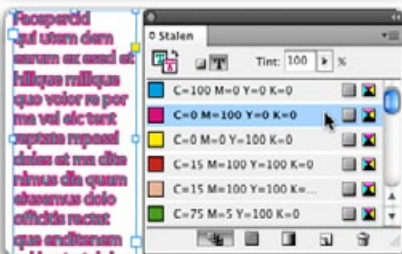
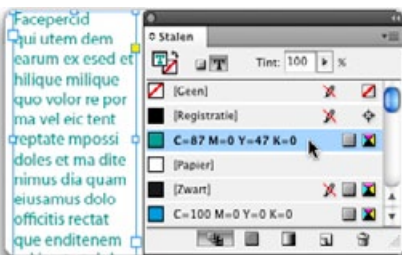

d. Slepen vanuit het Regelpaneel:

selecteer geen enkel object, sleep vanuit het regelpaneel, naar keuze vanuit het vakje Vulling of het vakje Lijn de gewenste kleur naar het te kleuren object, als je de lijn wil kleuren laat je de muisknop los op het ogenblik dat je een schuin lijntje ziet verschijnen naast de muispijl. Het kan zijn dat je de lijn dikker moet maken om het effect goed te kunnen zien.

Om de inhoud van het object te kleuren laat je de muisknop los als je een zwart blokje ziet verschijnen naast de muispijl.

Deze techniek is vooral handig bij gegroepeerde objecten.

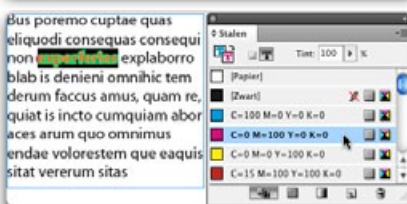
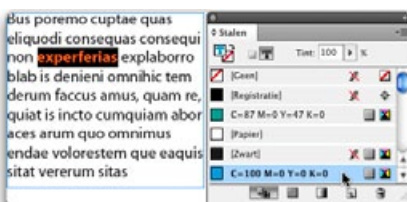

e. Alle tekst in een tekstkader:

selecteer de tekstkader met het gereedschap Selecteren (zwarte pijl), klik op de T bovenaan in het paneel Stalen.

Klik op het vakje Vulling (met een T), klik dan op de gewenste kleurstaal, alle tekst in de tekstkader wordt gevuld met de gekozen kleur.

Klik op het vakje Lijn (met een T), klik dan op de gewenste kleurstaal, alle tekst in de tekstkader wordt omlijnd met de gekozen kleur. Het kan nodig zijn om de lijndikte aan te passen om het effect goed te zien.

f. Geselecteerde tekst vanuit het paneel Stalen:

selecteer de tekst die je wil kleuren met het Tekstgereedschap.

Klik in het paneel Stalen op het vakje Vulling (met een T), klik dan op de gewenste kleurstaal, de geselecteerde tekst wordt gevuld met de gekozen kleur.

Klik in het paneel Stalen op het vakje Lijn (met een T), klik dan op de gewenste kleurstaal, de geselecteerde tekst wordt omlijnd met de gekozen kleur. Het kan nodig zijn om de lijndikte aan te passen om het effect goed te zien.

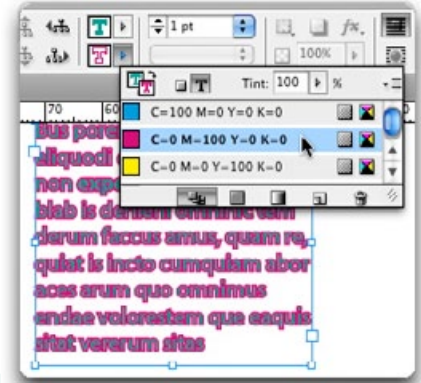
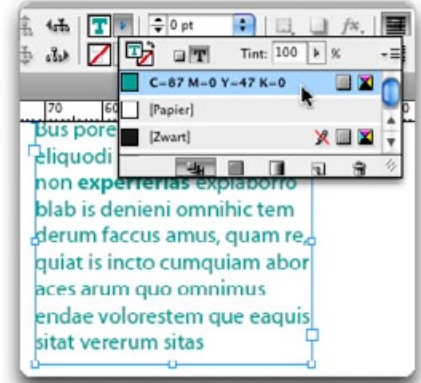
LET OP! Omdat de tekst geselecteerd is zie je de complementaire kleur, je ziet de echte kleur pas als je de tekst terug deselecteert.

g. Alle tekst in een tekstkader vanuit het Regelpaneel:

selecteer de tekstkader met de tekst die je wil kleuren met het gereedschap Selecteren (zwarte pijl).

Klik in het Regelpaneel op het vakje Vulling (met een T), klik dan op de gewenste kleurstaal, de geselecteerde tekst wordt gevuld met de gekozen kleur.

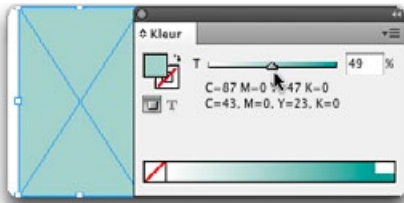
Klik in het Regelpaneel op het vakje Lijn (met een T), klik dan op de gewenste kleurstaal, de geselecteerde tekst wordt omlijnd met de gekozen kleur. Het kan nodig zijn om de lijndikte aan te passen om het effect goed te zien.

4. Tinten en Tintstalen

4.1. Lokale tinten:

Als je op een object of een tekst een kleurstaal hebt toegepast kan je een tint van dat kleurstaal lokaal toepassen op de volgende manieren:

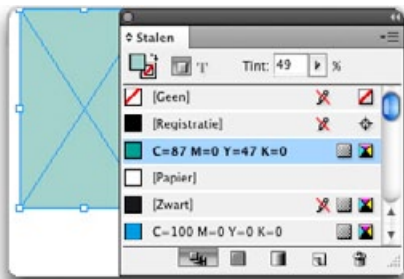
a. In het paneel **Kleur**:

Selecteer het object of de tekst, activeer de vulling of de lijn. Klik in het paneel **Kleur** op het schuivertje naast het vakje met %.

Verplaats de schuiver naar links voor een lichtere tint of naar rechts voor een donkerdere tint.

Je kan ook klikken in het invulvakje naast % en dan een waarde intypen, bevestig met een Enter (Return).

Je kan ook klikken in het invulvakje naast % en dan met de pijltjestoetsen op je toetsenbord de waarde verlagen of verhogen, zonder ingedrukte Shift-toets verlaag of verhoog je de waarde met 1. Met ingedrukte Shift-toets verlaag of verhoog je de waarde met 10.

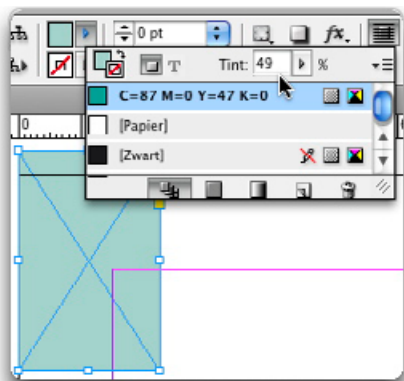

b. In het paneel **Stalen**:

Selecteer het object of de tekst, activeer de vulling of de lijn. Klik op het pijltje tussen Tint en % in het paneel **Stalen**. Verplaats de schuiver naar links voor een lichtere tint of naar rechts voor een donkerdere tint.

Je kan ook klikken in het invulvakje naast Tint en dan een waarde intypen, bevestig met een Enter (Return).

Je kan ook klikken in het invulvakje naast Tint en dan met de pijltjestoetsen op je toetsenbord de waarde verlagen of verhogen, zonder ingedrukte Shift-toets verlaag of verhoog je de waarde met 1. Met ingedrukte Shift-toets verlaag of verhoog je de waarde met 10.

c. In het **Regelpaneel**:

Selecteer het object of de tekst, activeer de vulling of de lijn. Klik in het regelpaneel op het pijltje naast Vulling of Lijn en klik dan op het pijltje tussen Tint en %.

Verplaats de schuiver naar links voor een lichtere tint of naar rechts voor een donkerdere tint.

Je kan ook klikken in het invulvakje naast Tint en dan een waarde intypen, bevestig met een Enter (Return).

Je kan ook klikken in het invulvakje naast Tint en dan met de pijltjestoetsen op je toetsenbord de waarde verlagen of verhogen, zonder ingedrukte Shift-toets verlaag of verhoog je de waarde met 1. Met ingedrukte Shift-toets verlaag of verhoog je de waarde met 10.

De tinten die je in het paneel **Kleur** aanmaakt **LOKALE** tinten, dat wil zeggen: ze worden alleen toegepast op het object (of tekst) dat (die) op dat ogenblik geselecteerd is.

Als je diezelfde tint opnieuw op een ander object (of tekst) wil toepassen, ben je verplicht die tint op te pikken met de pipet, je kan ze ook vanuit het paneel **Kleur** slepen en loslaten over een ander object.

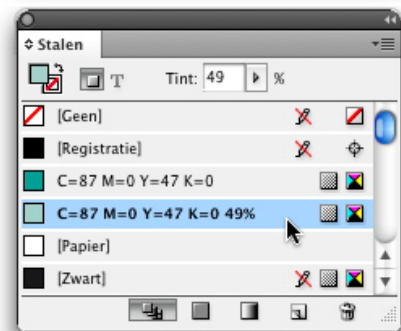
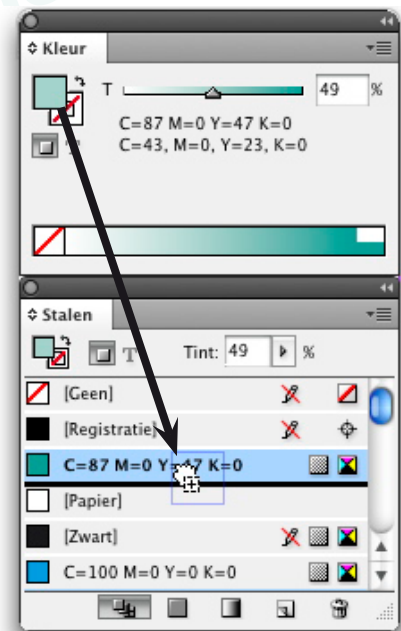
Maar als je dan later alle objecten waarop die tint toegepast werd moet of wil aanpassen, zal je al die objecten moeten zoeken en manueel aanpassen. Je kan uiteraard ook via **Bewerken > Zoeken/Wijzigen** en dan via het tabblad **Tekst** of **Object** zoeken naar tekst en/of objecten met dezelfde tint en die dan wijzigen in een andere tint. Maar erg handig is dat niet altijd en de kans op fouten blijft groot.

4.2. Globale tinten:

Wanneer je een bepaalde tint vaker wil gebruiken binnen een publicatie kan je er beter een Tintstaal van maken, dat kan op de volgende manieren:

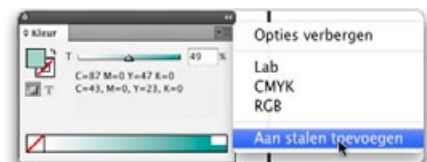
a. In het paneel Kleur:

sleep het voorbeeld van de gekozen tint in het stalenpalet.

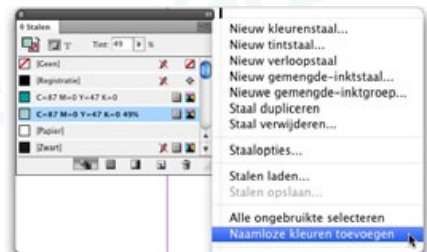
b. In het paneel Kleur:

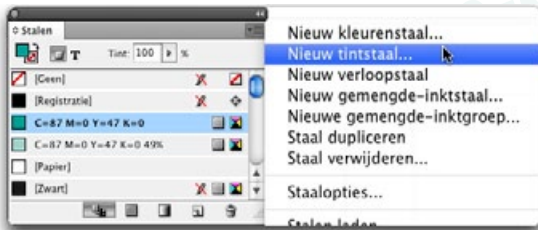
ga naar de opties en selecteer de optie Aan stalen toevoegen.

c. In het paneel Stalen:

ga naar de opties en selecteer de optie Naamloze kleuren toevoegen. Alle gebruikte lokale tinten worden aan het paneel Stalen toegevoegd en krijgen automatisch dezelfde naam als het oorspronkelijke kleurstaal, met als toevoeging het percentage kleur dat in de tint gebruikt werd.

d. In het paneel Stalen:

selecteer een object of tekst waarop een kleurstaal werd toegepast, of selecteer geen object of tekst, maar selecteer het kleurstaal waarvan je een tint wil maken. Ga naar de opties van het paneel Stalen en selecteer de optie: Nieuw tintstaal.

In het venster dat nu opent klik je op het schuivertje tussen Tint en het vakje met %.

Verplaats de schuiver naar links voor een lichtere tint of naar rechts voor een donkerdere tint.

Je kan ook klikken in het invulvakje naast % en dan een waarde intypen, bevestig met een druk op de Tab-toets (NIET met Enter of Return!)

Je kan ook klikken in het invulvakje naast % en dan met de pijltjestoetsen op je toetsenbord de waarde verlagen of verhogen, zonder ingedrukte Shift-toets verlaag of verhoog je de waarde met 1. Met ingedrukte Shift-toets verlaag of verhoog je de waarde met 10.

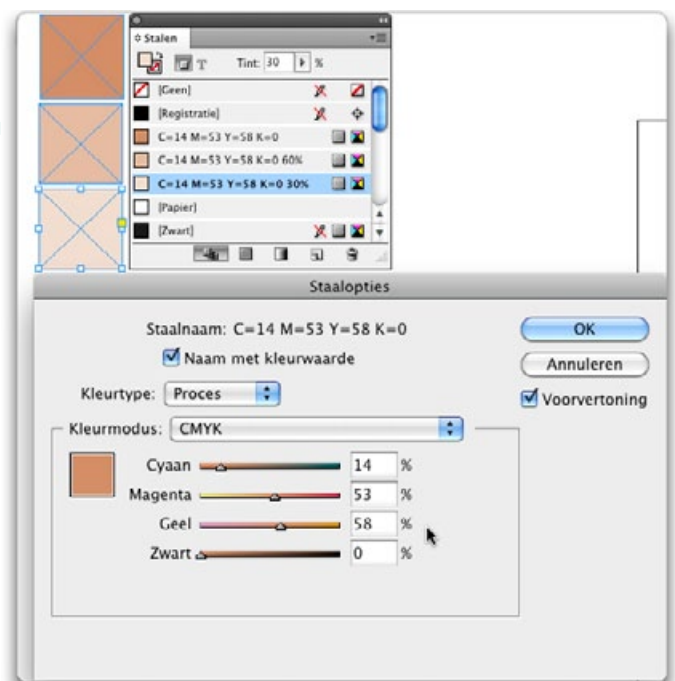
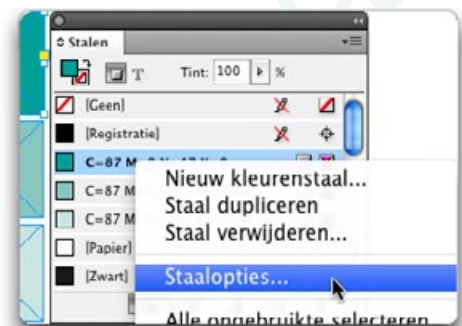
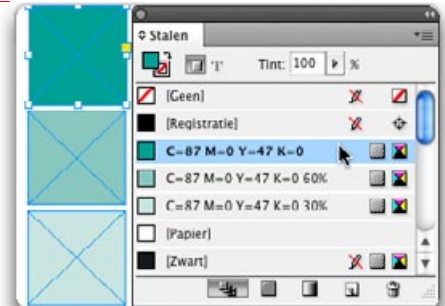
Als je meerdere tinten wil maken klik je na elke instelling op de knop Toevoegen.

Als je gedaan hebt met het maken van tinten klik je op OK.

5. Tinten uit het paneel Stalen toepassen op objecten of tekst.

Zie onder 3.

BELANGRIJK! Als je een kleurstaal, waarvan één of meerdere tinten zijn afgeleid, aanpast in het paneel Stalen, dan zullen alle afgeleide tinten ook aangepast worden, zo kan je met slechts enkele muisklikken het uitzicht van een opmaak helemaal aanpassen!

6. Kleurgebruik in de DTP.

6.1. Webopmaak en Digitaal publiceren (PDF voor schermweergave, iPad, iPhone, iPod, Android):

Als je document alleen via elektronische of digitale weg weergegeven wordt kan en mag je gebruik maken van RGB-kleuren.

Omdat je nooit kan voorzien hoe de gebruiker de kleuren exact zal waarnemen heeft kleurbeheer hier weinig of geen nut.

Het voordeel is dat je ook met RGB-afbeeldingen kan blijven werken, wat toelaat om Photoshop-bestanden (PSD) ongewijzigd in je opmaak te plaatsen, inclusief lagen, aanpassingslagen, filters, slimme filters, slimme objecten enzovoort.

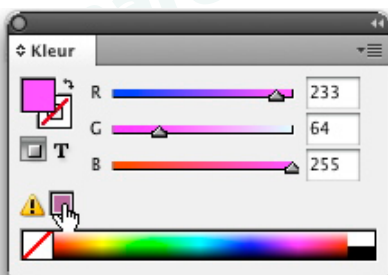
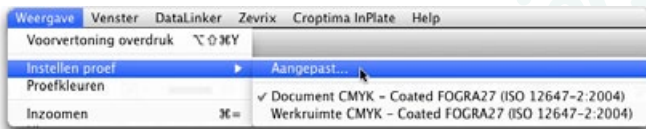
Je kan in je opmaak kleuren uit deze afbeeldingen ophalen en omzetten naar kleurstalen, waardoor je opmaak een consistenter en professioneler uitzicht krijgt.

6.2. Traditioneel publiceren - Late Binding workflow (moderne werkwijze):

Als je document alleen gedrukt wordt - hetzij via offset, diepdruk, hoogdruk of digitale druk - en je past een Late Binding workflow toe, kan je RGB-kleuren gebruiken onder strikte voorwaarden:

- je beeldscherm moet gecalibreerd zijn volgens de D50 norm

- je MOET softproofing gebruiken

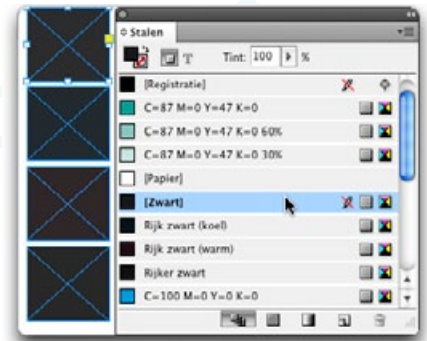

- je MOET rekening houden met de kleuromvangwaarschuwing wanneer je een RGB-kleur kiest.

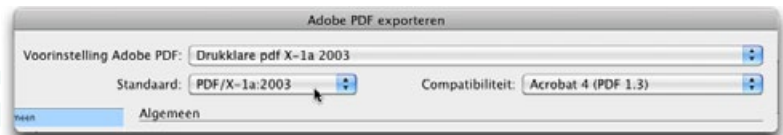
Wanneer een RGB-kleur niet drukbaar is krijg je een geel driehoekje te zien naast het kleurvoorbeeld in de Kleurkiezer, of in het paneel Kleur, of in het venster Nieuw kleurenstaal in de opties van het paneel Stalen. Je ziet daarnaast in een klein vierkantje hoe de kleur er wel zal uitzien als ze met CMYK gedrukt wordt. Het volstaat om op dat vierkantje te klikken om de dichtstbijliggende wel drukbare kleur te bekomen.

- je MAG NOOIT je tekst in RGB-zwart zetten! Rijk zwart dat je zelf samenstelt met CMYK-kleuren mag wel, maar niet met erg kleine tekst (minder dan 9 pt).

- je MOET een X-1a compatibele pdf aanleveren aan de drukker (in een X-1a compatibele pdf zit geen RGB-informatie meer, alle kleuren worden op de juiste manier geconverteerd naar CMYK), of je drukker moet beschikken over een pre-press workflow die een juiste omzetting kan doen.

Het voordeel van een Late-Binding workflow is dat je ook met RGB-afbeeldingen kan blijven werken, wat toelaat om Photoshop-bestanden (PSD) ongewijzigd in je opmaak te plaatsen, inclusief lagen, aanpassingslagen, filters, slimme filters, slimme objecten enzovoort.

Je kan in je opmaak kleuren uit deze afbeeldingen ophalen en omzetten naar kleurstalen, waardoor je opmaak een consistenter en professioneler uitzicht krijgt.

BELANGRIJK! Omdat een Late Binding workflow in veel bedrijven nog niet wordt gebruikt is het van het allergrootste belang dat je goed met de drukker communiceert.

Een Late Binding workflow vereist consequent gebruik van soft-proofing en is vooral geschikt voor in-huis opmaak of wanneer enkel een pdf aangeleverd wordt, deze pdf MOET voldoen aan de X-1a standaard of een afgeleide daarvan (Ghent Workgroup - Medibel).

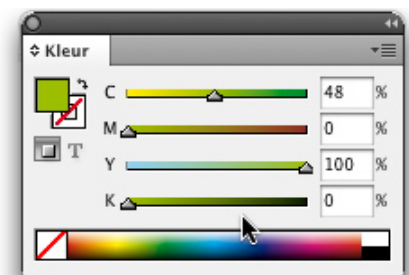
6.3. Traditioneel publiceren - Early Binding workflow (klassieke werkwijze):

Als je document alleen gedrukt wordt - hetzij via offset, diepdruk, hoogdruk of digitale druk - en je past een Early Binding workflow toe, mag je geen RGB-kleuren gebruiken!

Dat betekent dat je ook geen RGB-afbeeldingen mag gebruiken, waardoor je geen Photoshop-bestanden (PSD) inclusief lagen, aanpassingslagen, filters, slimme filters, slimme objecten enzovoort ongewijzigd in je opmaak kan plaatsen.

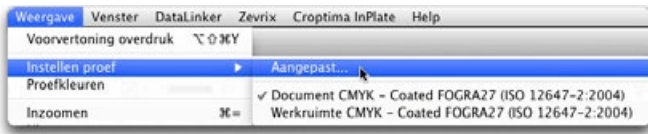
- Je MOET elke afbeelding al in Photoshop converteren naar CMYK!

Je kan wel kleuren uit de afbeelding ophalen, maar deze kleuren zijn dan ook al CMYK als de afbeelding in CMYK staat.

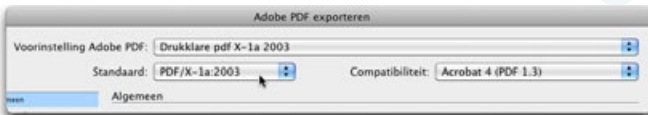
Om CMYK-kleuren op je scherm te kunnen samenstellen of te kiezen moet er aan de volgende voorwaarden voldaan worden:

- je MOET je beeldscherm kalibreren volgens de D50 norm

- je MOET softproofing gebruiken

- je MAG ALLEEN CMYK kleurmenging gebruiken.

Om problemen bij het drukken te vermijden kan je ook hier best een X-1a compatibele pdf aanleveren, hoewel de Early Binding workflow ook geschikt is om InDesign bestanden aan te leveren (maak vooraf een Pakket, zodat je alle afbeeldingen en lettertypes zeker mee levert!)

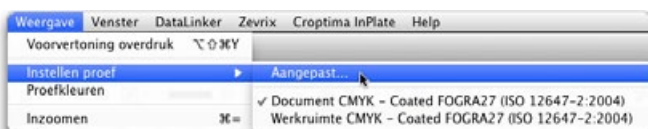
BELANGRIJK! Er zijn nog veel bedrijven die de Early Binding workflow gebruiken, waardoor je vooral bij beeldbestanden steeds met twee bestanden moet werken: het originele Photoshop (PSD) bestand met alle lagen, aanpassingslagen, filters, slimme filters, slimme objecten enzovoort... en het naar CMYK geconverteerde beeldbestand.

Wanneer er last minute aanpassingen moeten gebeuren is de kans groot dat niet de laatste versie van het beeldbestand in de opmaak opgenomen wordt.

Het is van het allergrootste belang dat je goed communiceert met de drukker en je schikt naar de eisen die door hem gesteld worden.

6.4. Cross-mediaal publiceren - Late Binding workflow (moderne werkwijze). Zowel voor druk als voor elektronisch publiceren (PDF voor schermweergave, iPad, iPhone, iPod, Android):

Als je document zowel gedrukt als elektronisch gepubliceerd wordt en je past een Late Binding workflow toe, kan je RGB-kleuren gebruiken onder strikte voorwaarden:

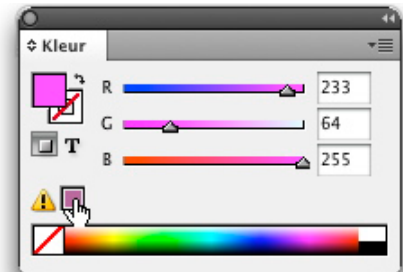
- je beeldscherm moet gekalibreerd zijn volgens de D50 norm

- je MOET softproofing gebruiken

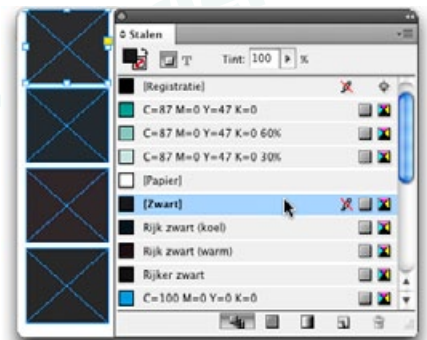
- je MOET rekening houden met de kleuromvangwaarschuwing wanneer je een RGB-kleur kiest.

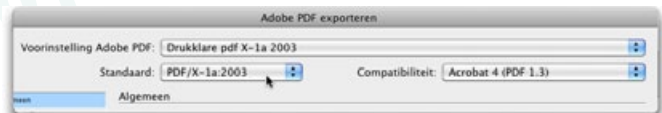
Wanneer een RGB-kleur niet drukbaar is krijg je een geel driehoekje te zien naast het kleurvoorbeeld in de Kleurkiezer, of in het paneel Kleur, of in het venster Nieuw kleurenstaal in de opties van het paneel Stalen. Je ziet daarnaast in een klein vierkantje hoe de kleur er wel zal uitzien als ze met CMYK gedrukt wordt. Het volstaat om op dat vierkantje te klikken om de dichtstbijliggende wel drukbare kleur te bekomen.

- je MAG NOOIT je tekst in RGB-zwart zetten! Rijk zwart dat je zelf samenstelt met CMYK-kleuren mag wel, maar niet met erg kleine tekst (minder dan 9 pt).

- je MOET een X-1a compatibele pdf aanleveren aan de drukker (in een X-1a compatibele pdf zit geen RGB-informatie meer, alle kleuren worden op de juiste manier geconverteerd naar CMYK), of je drukker moet beschikken over een pre-press workflow die een juiste omzetting kan doen.

Het voordeel van een Late-Binding workflow is dat je ook met RGB-afbeeldingen kan blijven werken, wat toelaat om Photoshop-bestanden (PSD) ongewijzigd in je opmaak te plaatsen, inclusief lagen, aanpassingslagen, filters, slimme filters, slimme objecten enzovoort. Bij het bewerken van je beelden moet je ook in Photoshop softproofing gebruiken!

Je kan in je opmaak kleuren uit deze afbeeldingen ophalen en omzetten naar kleurstalen, waardoor je opmaak een consistenter en professioneler uitzicht krijgt.

BELANGRIJK! Omdat een Late Binding workflow in veel bedrijven nog niet wordt gebruikt is het van het allergrootste belang dat je goed met de drukker communiceert.

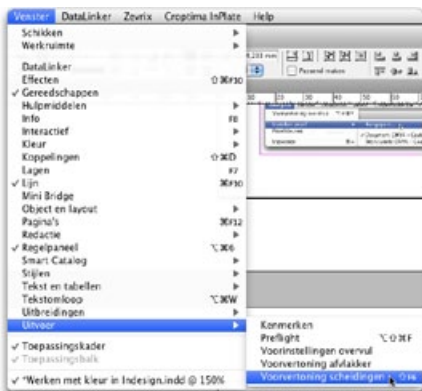
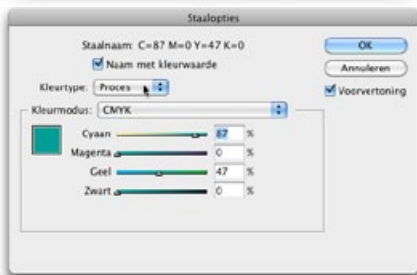
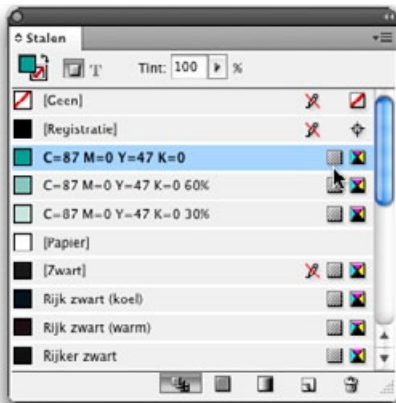
Een Late Binding workflow vereist consequent gebruik van softproofing en is vooral geschikt voor in-huis opmaak of wanneer enkel een pdf aangeleverd wordt, deze pdf MOET voldoen aan de X-1a standaard of een afgeleide daarvan (Ghent Workgroup - Mediabel).

7. Kleuren kiezen - kleuren aanmaken: Proceskleuren versus Steunkleuren.

7.1. Proceskleuren:

dit zijn kleuren die samengesteld worden met behulp van CMYK, bij het drukken zal een gedeelte van de kleur op één of meerdere drukplaten voorkomen.

Proceskleuren worden in het paneel Stalen aangeduid met een grijs vlakje rechts naast de kleurnaam.

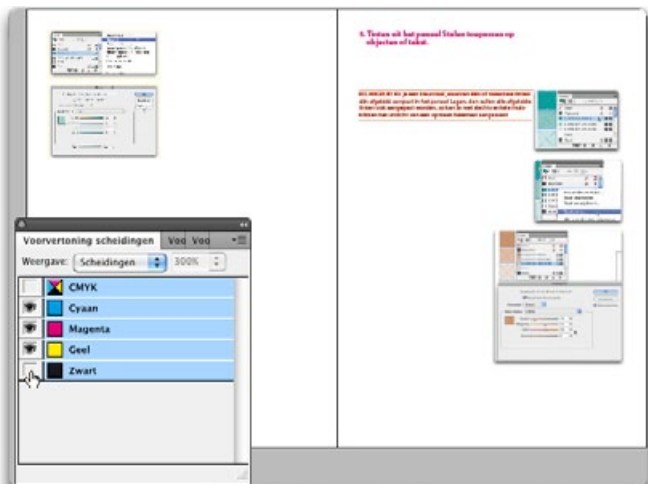
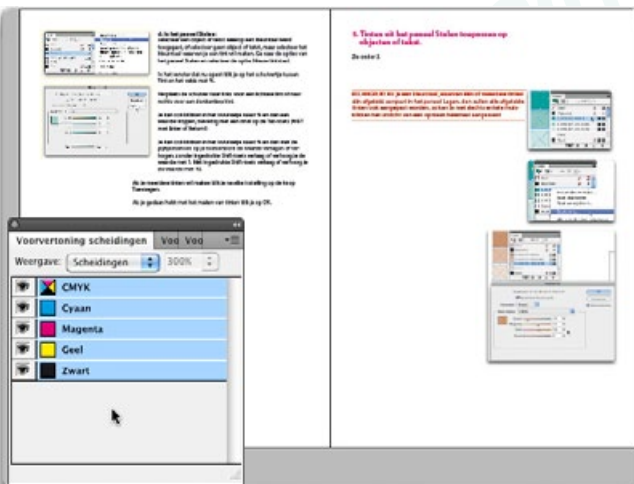
Je kan de samenstelling van proceskleuren controleren via Venster > Uitvoer > Voorvertoning scheidingen, als je dan de scheidingen aanzet kan je kijken hoeveel er van een bepaalde kleur op elke drukplaat staat.

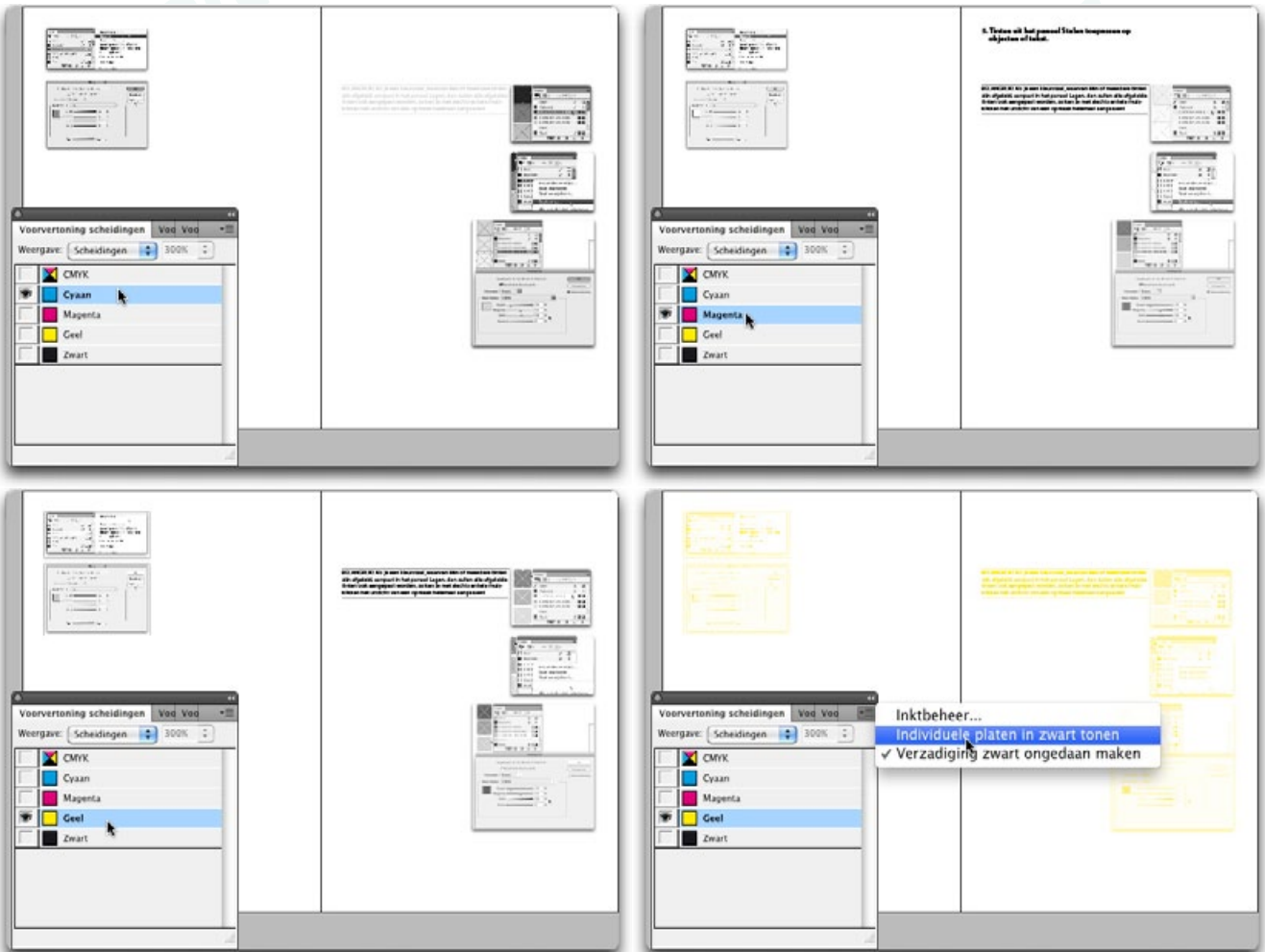
Schakel het oogje weg bij één van de CMYK-kleuren, klik daarna op de naam van elk van de platen om de kleurscheiding te controleren.

Als je in de opties van het paneel Voorvertoning Scheidingen de optie Individuele platen in zwart tonen uitvinkt zie je de verschillende drukplaten in de kleur waarmee ze gedrukt worden.

BELANGRIJK! Gewone zwarte tekst mag alleen op de Zwartplaat voorkomen.

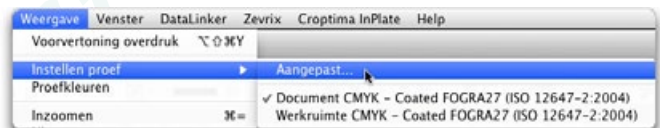
Rijk zwart kan op twee of meerdere platen voorkomen, naargelang zijn samenstelling.

Proceskleuren kan je alleen op je scherm kiezen en samenstellen onder strikte voorwaarden:

- je scherm MOET gekalibreerd zijn volgens de D50 norm.
- je MOET consequent softproofing gebruiken.

Als je geen gebruik wenst te maken van kleurbeheer (wat eigenlijk economisch gezien de slechtste keuze is) kan je de kleuren best uit een kleurenwaaier of kleurenatlas kiezen.

Pantone heeft daarvoor de 4-color Process Guide Coated Euro of de 4-color Process Guide Uncoated Euro, naargelang het papier waarop het document gedrukt zal worden.

Je kan in het paneel Stalen diezelfde waaiers oproepen via de opties, selecteer de optie Nieuw Kleurenstaal..., in het venster Nieuw kleurenstaal kies je naast Kleurmodus de optie Pantone Process Coated of Pantone Process Uncoated naargelang het papier waarop het document gedrukt zal worden.

Typ dan in het vakje boven de kleurenwaaier het nummer in van de kleur die je wenst en klik op de knop Voeg Toe. Je kan nu een volgende kleur selecteren en toevoegen.

Als je klaar bent met kleuren toevoegen klik je op OK.

LET OP! De nummers van de Pantone Process kleurenwaaiers komen niet overeen met de nummers van de Pantone Solid kleurenwaaiers!

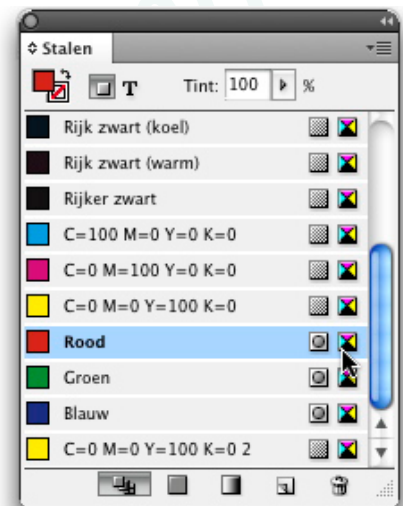
De kleuren in deze kleurenwaaiers zijn typische cmyk-kleuren die alleen maar met CMYK kunnen samengesteld worden!

7.2. Steunkleuren:

dit zijn kleuren die als een aparte kleur gedrukt worden, eventueel ter vervanging van of als extra kleur bij de normale proceskleuren.

Indien kleurnauwkeurigheid niet belangrijk is kan je een steunkleur op een eenvoudige manier omschrijven als: groen, rood, blauw, oranje enzovoort, het hangt dan van de voorraad inkt van de drukker af welke kleur je exact zal krijgen.

Steunkleuren worden in het paneel Stalen aangeduid met een grijs cirkeltje in een wit vlakje (een Spot = Engels voor punt, vlek) rechts naast de kleurnaam.

Pantone Solid (Coated of Uncoated) zijn universele steunkleuren die wereldwijd volgens dezelfde formulering worden samengesteld uit speciaal daarvoor ontwikkelde inkten.

Het kleurbereik van Pantone Solid ligt een stuk buiten dat van CMYK. De bedoeling van deze kleuren is dan ook om het kleurbereik van de traditionele 4-kleurendruk (= fullcolor = quadri = CMYK) uit te breiden.

Hoewel sommige bedrijven (en grafische opleidingen) nog steeds hardnekkig vasthouden aan het beeld dat Pantone Solid kleuren noodzakelijk zijn om een goede kleurovereenkomst te krijgen is niets minder waar.

Het is namelijk zo dat de kleurnauwkeurigheid bij Pantone Solid voor een groot stuk afhankelijk is van de nauwkeurigheid waarmee de kleuren samengesteld en gedrukt worden, heel veel factoren kunnen ervoor zorgen dat de kleuren na druk behoorlijk afwijken van de oorspronkelijke kleuren die voorop gesteld werden.

Wanneer je Pantone Solid kleuren gaat gebruiken moet je zeker rekening houden met de volgende punten:

- je **MAG** Pantone Solid kleuren **NOOIT** op het scherm kiezen, zelfs niet indien dat scherm gekalibreerd is volgens de D50 norm. InDesign zal in het paneel Stalen steeds een CMYK simulatie van de kleur tonen, wat in de meeste gevallen behoorlijk afwijkt van de échte kleur.

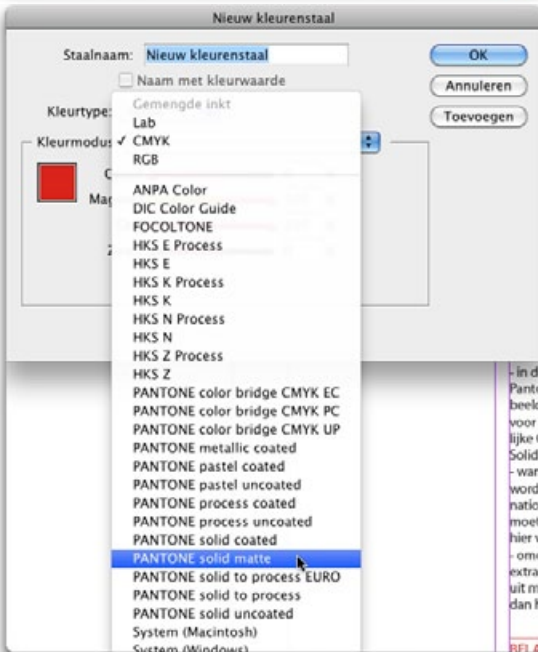
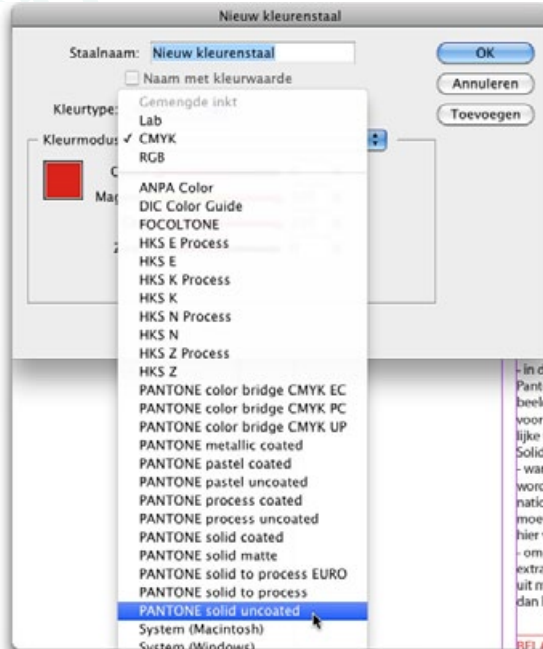
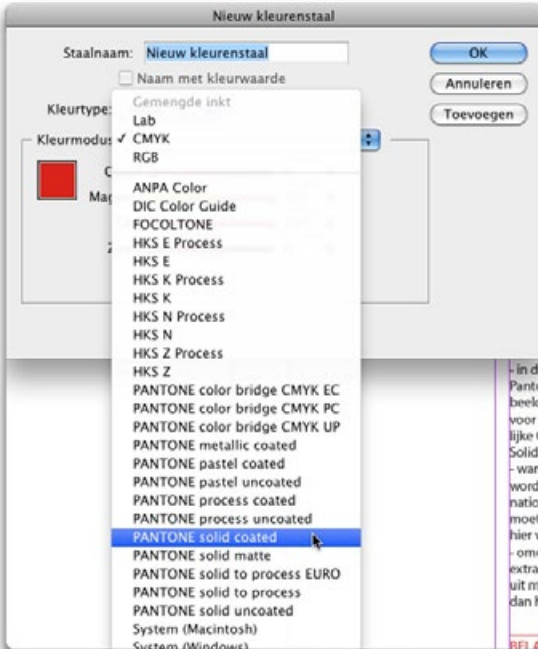
- je **MOET** een Pantone Solid kleur kiezen in de Pantone Solid Coated, de Pantone Solid Uncoated of de Pantone Solid Matte kleurenwaaier, naargelang het papier waarop het document zal gedrukt worden.

- je **MOET** een Pantone Solid kleur steeds onder daglicht of Normlicht selecteren.

- pas wanneer je de juiste kleur(en) gekozen hebt kan je deze kleur ophalen in het paneel Stalen.

Selecteer de optie Nieuw Kleurenstaal..., in het venster Nieuw kleurenstaal kies je naast Kleurmodus de optie Pantone Solid Coated, Pantone Solid Matte of Pantone Solid Uncoated, naar gelang het papier waarop het document gedrukt zal worden.

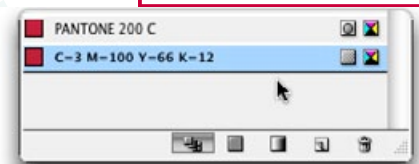
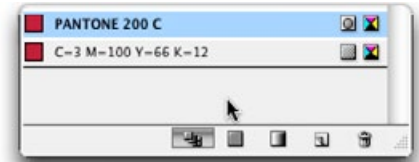

Typ dan in het vakje boven de kleurenwaaier het nummer in van de kleur die je wenst en klik op de knop Voeg Toe. Je kan nu een volgende kleur selecteren en toevoegen. Als je klaar bent met kleuren toevoegen klik je op OK.

- Pantone Solid kleuren zijn bedoeld om als extra kleur gedrukt te worden, je mag en kan ze niet zomaar converteren naar CMYK. De meeste software bevat interne tabellen om die conversie zo goed mogelijk te doen, maar er zal altijd kleurverschil zijn ten opzichte van de originele kleur!

- als je een logo ontwerpt maak je best steeds een versie met Pantone Solid (als de klant dat verwacht) en een versie met CMYK kleuren, anders kan het gebeuren dat je Pantone Solid kleur verkeerd omgezet wordt en de klant niet de kleur krijgt die hij verwacht.

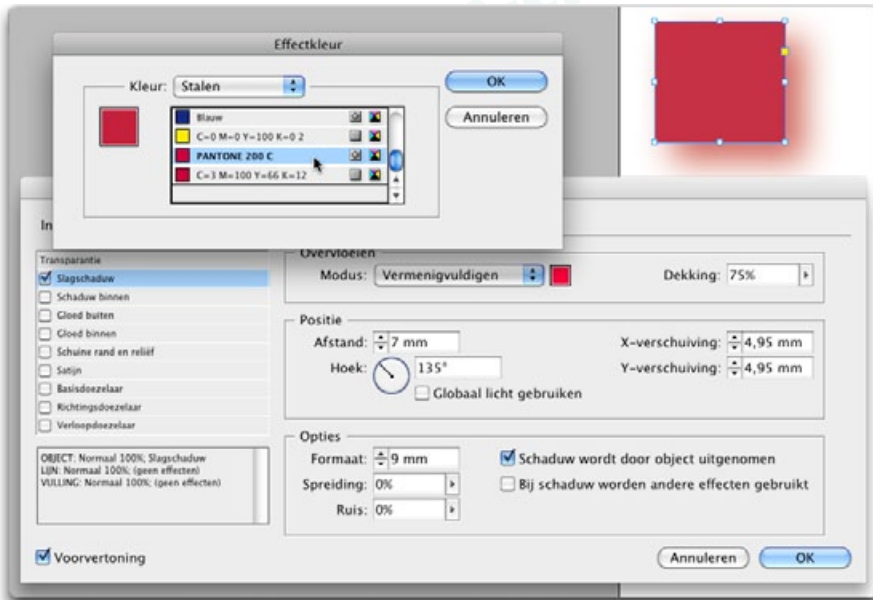
- Pantone Solid kleuren kunnen niet nauwkeurig afgedrukt worden op CMYK-printers en digitale drukpersen.

- het heeft geen zin om veel Pantone Solid kleuren te gebruiken in een ontwerp, je eindresultaat zal alleen maar meer afwijken naarmate je meer Pantone Solid kleuren gebruikt hebt. Ik heb in mijn loopbaan al meer slecht drukwerk gezien dat op basis van Pantone Solid kleuren opge- maakt werd, dan op basis van CMYK-kleuren.

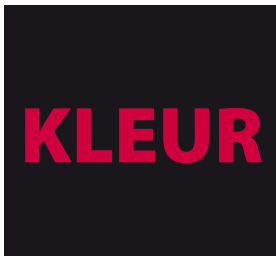
- in sommige omstandigheden kan je niet anders dan Pantone Solid kleu- ren gebruiken, bijvoorbeeld: merkgebonden kleuren, metallische kleuren (goud, koper, brons, zilver), fluokleuren, hoge-kwaliteitsreproducties van zwartwit foto's (warm grijs, koud grijs...).

- in de verpakkingindustrie wordt vaak gebruik gemaakt van specifieke Pantone Solid kleuren om een product meer uitstraling te geven, bijvoor- beeld: bruin voor chocolade, blauw voor melk en melkproducten, groen voor bio- en natuurproducten. In veel gevallen worden de oorspronke- lijke CMYK-(of proces)kleuren vervangen door één of meerdere Pantone Solid kleuren.

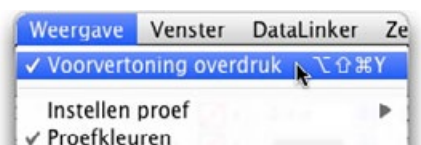

- als je opmaak slechts uit (1, 2 of 3) Pantone Solid kleuren bestaat, moet je erop letten dat je in speciale effecten, zoals slagschaduw, reliëf enzovoort, geen zwart gebruikt, maar wel één van de gebruikte Pantone Solid kleuren, anders krijg je één of meerdere extra drukplaten met proceskleuren!

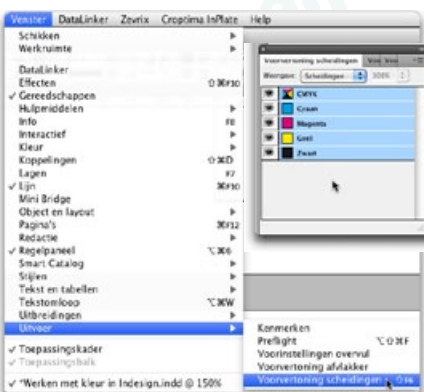
- wanneer een Pantone Solid kleur op een andere achtergrond gebruikt wordt kan haar uitzicht sterk veranderen, daarom maakt een bekende grote multinational geen gebruik van Pantone Solid kleuren, omdat het uitzicht moet behouden blijven onder alle omstandigheden. Goed kleurbeheer is hier vaak veel efficiënter dan het gebruik van Pantone Solid.

- omdat bij het gebruik van Pantone Solid kleuren de drukmachine vaak extra moet gewassen en ingesteld worden, kan het zijn dat drukwerk dat uit meerdere Pantone Solid kleuren bestaat een stuk duurder uitkomt dan hetzelfde drukwerk in quadri (CMYK).

BELANGRIJK! Ondanks het feit dat je een Pantone Solid kleur nooit op je beeldscherm mag kiezen, kan je in Indesign toch een vrij nauwkeurige voorvertoning krijgen van je ontwerp in Pantone Solid kleuren.

Ga naar: Weergave en vink Voorvertoning Overdruk aan. InDesign zal nu de Pantone Solid kleur weergeven in de RGB-modus, waardoor de schermovereenkomst behoorlijk nauwkeurig is.

Hetzelfde resultaat krijg je als je onder Venster > Uitvoer het paneel Voorvertoning Scheidingen oproept en dan naast Weergave: scheidingen inschakelt. Voorwaarde is natuurlijk dat je scherm volgens de D50 norm gekalibreerd werd.

LET OP! de kaderranden en tekstverbindingen worden nu niet meer getoond, schakel de opties terug uit als je je terug op de opmaak wil concentreren.

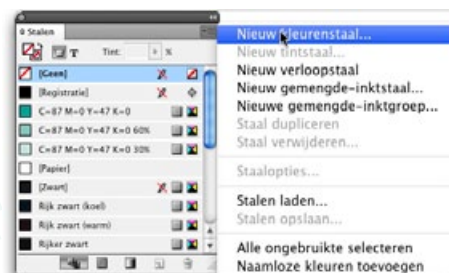
7.3 Pantone Bridge:

Omdat het economisch en kleurtechnisch vaak de beste oplossing is om proceskleuren (CMYK) te gebruiken, maar klanten toch soms erop staan om Pantone Solid kleuren te gebruiken (vaak uit onwetendheid) is er een mogelijkheid om de klant aan te tonen wat het resultaat zal zijn wanneer een Pantone Solid kleur toch met CMYK gedrukt wordt.

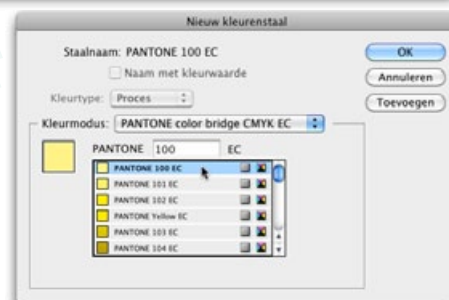
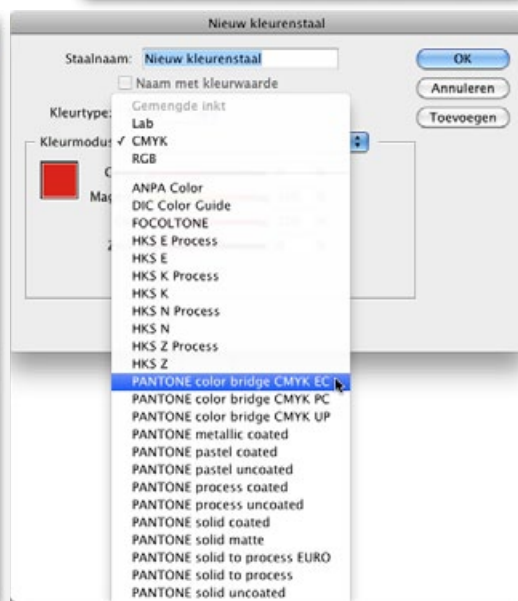
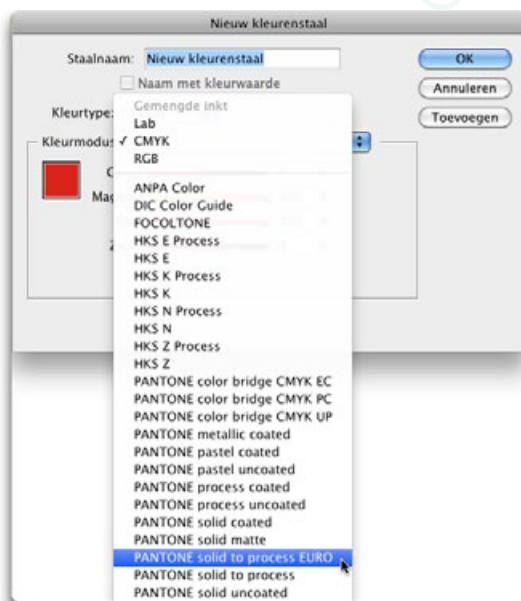
Daarvoor heeft Pantone de Pantone Color Bridge, een kleurenwaaier waarin aan één zijde de oorspronkelijke Pantone Solid kleur gedrukt werd en aan de andere zijde dezelfde kleur in haar CMYK samenstelling, zodat je met één oogopslag de afwijking kan zien (of tonen aan de klant).

Je kan in het paneel Stalen diezelfde waaiers oproepen via de opties, selecteer de optie Nieuw Kleurenstaal..., in het venster Nieuw kleurenstaal kies je naast Kleurmodus de optie Pantone Color Bridge EC of Pantone Solid tot Process of Pantone Solid to Process Uncoated, naargelang het papier waarop het document gedrukt zal worden.

Typ dan in het vakje boven de kleurenwaaier het nummer in van de kleur die je wenst en klik op de knop Voeg Toe. Je kan nu een volgende kleur selecteren en toevoegen. Als je klaar bent met kleuren toevoegen klik je op OK.

LET OP! De nummers van de Pantone Color Bridge of Solid to Process kleurenwaaiers komen overeen met de nummers van de Pantone Solid kleurenwaaiers!

Wanneer je een kleur uit deze kleurenwaaier kiest krijg je de kleur in haar best overeenkomende CMYK-samenstelling.

Je kan deze kleur op een gekalibreerd scherm betrouwbaar weergeven en ze kan nauwkeurig gedrukt worden op een CMYK-printer of op een digitale drukpers.

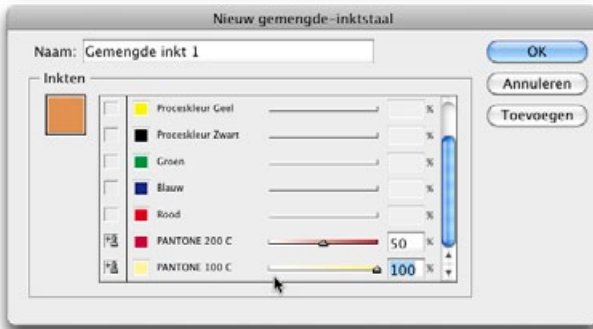
7.4. Gemengde-Inktstalen:

Je kan in InDesign Proceskleuren met Pantone Solid kleuren mengen, of Pantone Solid kleuren onderling mengen.

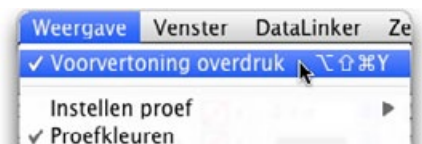
Zorg er eerst voor dat je de nodige Pantone Solid kleuren aan je paneel Stalen hebt toegevoegd.

Ga dan in de opties van het paneel Stalen naar de optie: Nieuw gemengde-inktstaal.

Klik het vinkje aan naast de kleuren die je wil mengen, verschuif de schuiver om het aandeel van elke inkt in te stellen (of vul een waarde in in het invulvakje naast %). Klik dan op Toevoegen als je nog een andere mengkleur wil aanmaken of op OK als je alle nodige mengkleuren hebt aangemaakt.

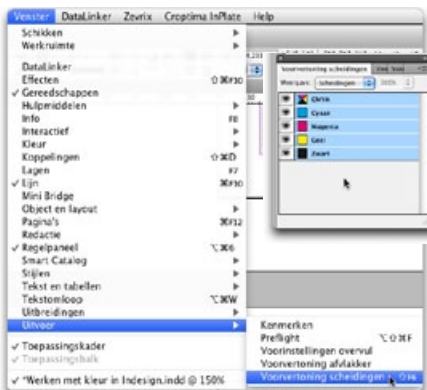
Je kan nu de gemengde inkt gebruiken in je ontwerp. Op die manier kan je met slechts twee Pantone Solid kleuren toch meerdere tinten en kleuren aanmaken.

BELANGRIJK! Om een vrij nauwkeurige weergave van het resultaat te kunnen zien op het scherm moet je één van de volgende stappen uitvoeren:

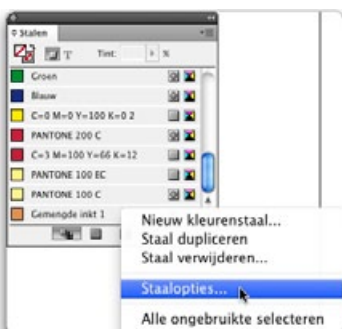
Ga naar: Weergave en vink Voorvertoning Overdruk aan.

InDesign zal nu de Pantone Solid kleur weergeven in de RGB-modus, waardoor de schermovereenkomst behoorlijk nauwkeurig is.

Hetzelfde resultaat krijg je als je onder Venster > Uitvoer het paneel Voorvertoning Scheidingen oproept en dan naast Weergave: scheidingen inschakelt. Voorwaarde is natuurlijk dat je scherm volgens de D50 norm gekalibreerd werd.

LET OP! de kaderranden en tekstverbindingen worden nu niet meer getoond, schakel de opties terug uit als je je terug op de opmaak wil concentreren.

Een bijkomend voordeel van deze werkwijze is dat je de opmaak een totaal ander uitzicht kan geven door één of meer van de mengkleuren te vervangen door een andere kleur.

Zorg dat er geen object of tekst geselecteerd is.

Rechtsklik op de gemengde kleur in het paneel Stalen en kies de optie: Staalopties (of selecteer deze optie in de paneelopties).

Je kan de menging aanpassen. Alle objecten waarop het gemengde-inktstaal werd toegepast zullen nu veranderen.

Je kan ook rechtsklikken op de Pantone Solid kleur die gebruikt werd in de menging, dan Staalopties selecteren en dan deze Pantone Solid kleur vervangen door een andere Pantone Solid kleur.

7.5. Gemengde-inktgroepen:

Je kan in InDesign met Pantone Solid kleuren groepen van gemengde-inktstalen maken, of proceskleuren in groepen mengen met Pantone Solid kleuren.

Zorg er eerst voor dat je de nodige Pantone Solid kleuren aan je paneel Stalen hebt toegevoegd.

Ga dan in de opties van het paneel Stalen naar de optie: Nieuw gemengde-inktgroep. Geef de inktgroep indien nodig een naam.

Klik het vinkje aan naast de kleuren die je wil mengen, stel onder Initiaal het percentage in waarmee de menggroep voor elke kleur moet beginnen.

Stel onder Herhalen in hoeveel stappen je in elke kleur wil gebruiken om te mengen, InDesign zal nu de toename berekenen, maar je kan die ook zelf instellen indien je dit wenst, waarbij je moet onthouden dat Herhaling x Toename nooit meer dan 100% zijn! Als je dus 10 herhalingen wil, kan elke stap maximaal 10% bedragen.

Klik nu op de knop Voorvertoning Stalen om te zien hoeveel stalen en welke mengingen er met de gekozen combinatie mogelijk zijn.

Wanneer je teveel stappen of te kleine toename kiest zal InDesign een waarschuwing geven dat er teveel stalen ontstaan.

Als je klaar bent met de instellingen klik je op OK.

Je kan nu de gemengde stalen gebruiken in je ontwerp. Op die manier kan je met slechts twee Pantone Solid kleuren toch meerdere tinten en kleuren aanmaken.

Een bijkomend voordeel van deze werkwijze is dat je de opmaak een totaal ander uitzicht kan geven door één of meer van de mengkleuren te vervangen door een andere kleur.

Zorg dat er geen object of tekst geselecteerd is.

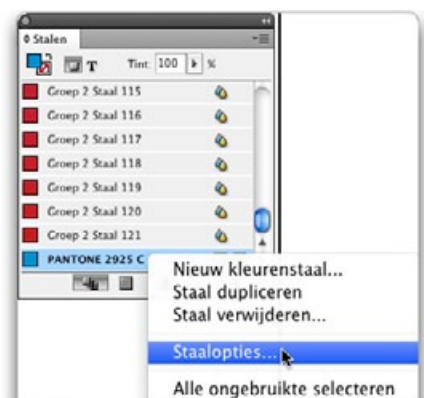
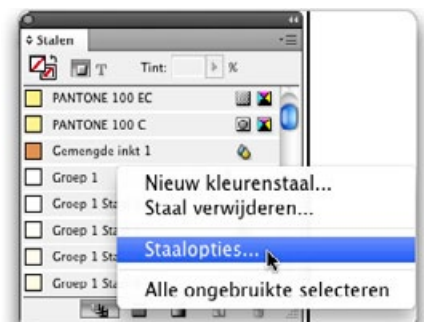
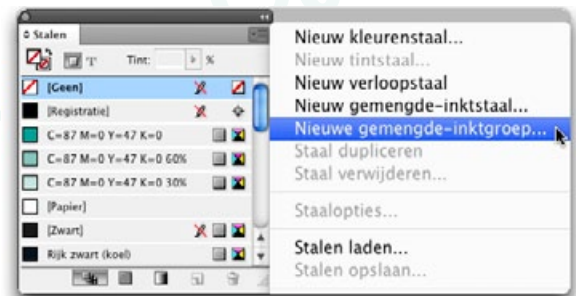
Rechtsklik op de gemengde-inktgroep in het paneel Stalen en kies de optie: Staalopties (of selecteer deze optie in de paneelopties).

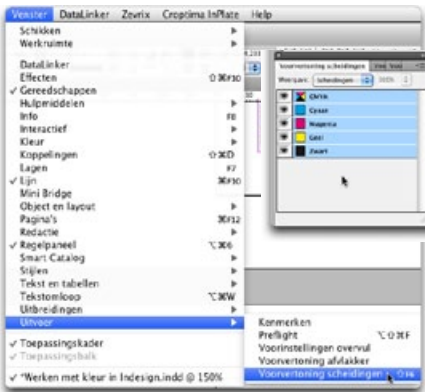
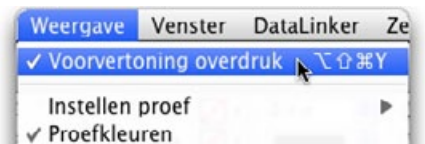
Selecteer nu een andere Pantone Solid kleur of proceskleur en klik op OK. Alle gemengde-inktstalen en alle objecten waarop één van de gemengde-inktstalen werd toegepast zullen nu veranderen.

Je kan ook rechtsklikken op de Pantone Solid kleur die gebruikt werd in de menging, dan Staalopties selecteren en dan deze Pantone Solid kleur vervangen door een andere Pantone Solid kleur.

Alle gemengde-inktstalen binnen de gemengde-inktgroep zullen aangepast worden.

Je kan het aantal gemengde-inktstalen binnen een gemengde-inktgroep niet aanpassen, in dat geval moet je eerst de gemengde-inktgroep verwijderen en dan een nieuwe gemengde-inktgroep aanmaken.

BELANGRIJK! Om een vrij nauwkeurige weergave van het resultaat te kunnen zien op het scherm moet je één van de volgende stappen uitvoeren:

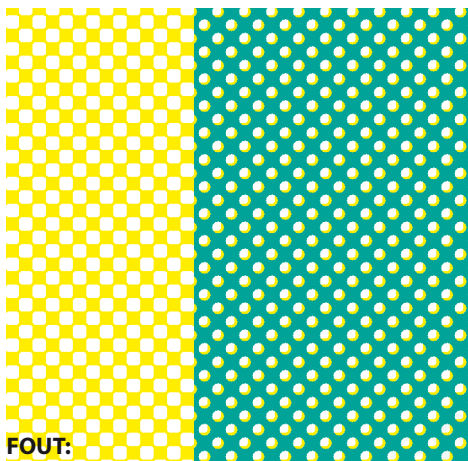
Ga naar: Weergave en vink Voorvertoning Overdruk aan.

InDesign zal nu de Pantone Solid kleur weergeven in de RGB-modus, waardoor de schermovereenkomst behoorlijk nauwkeurig is.

Hetzelfde resultaat krijg je als je onder Venster > Uitvoer het paneel Voorvertoning Scheidingen oproept en dan naast Weergave: scheidingsen inschakelt.

Voorwaarde is natuurlijk dat je scherm volgens de D50 norm gekalibreerd werd.

LET OP! de kaderranden en tekstverbindingen worden nu niet meer getoond, schakel de opties terug uit als je je terug op de opmaak wil concentreren.

FOUT:

beide kleuren hebben dezelfde rasterhoek, dat zorgt voor moiré.

BELANGRIJKE OPMERKING VOOR DE PREPRESS!

Als je gebruik maakt van gemengde-inktstalen of gemengde-inktgroepen **MOET** elke kleur met een andere rasterstand gedrukt worden, anders kan er moiré (onrust) in het drukwerk ontstaan en kan de kleuregaleid bij grotere vlakken in het gedrang komen! In de praktijk zal de donkerste kleur met een rasterstand van 45° gedrukt worden, de overig kleuren worden met een rasterhoek van 105° of 75° gedrukt. Alleen geeltinten mogen met een rasterhoek van 0° of 90° gedrukt worden.

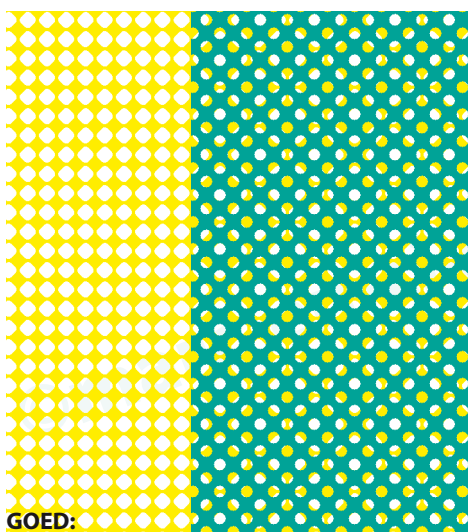
7.6. Conclusie:

Het gebruik van proceskleuren of steunkleuren (bijvoorbeeld: Pantone Solid) hangt nauw samen met de gebruikte druktechnieken, de technische mogelijkheden en de kostprijs van het drukwerk.

Hoe dan ook is goed kleurbeheer steeds onontbeerlijk als je voor spelbare kleuren wil krijgen. Pantone Solid kleuren zijn door hun technische eisen vaak niet de beste keuze wanneer het erom gaat een voorspelbare workflow te bekomen.

Een goed gekalibreerd scherm en consequent gebruik van softproofing en voorvertoning van kleurscheidingen is veel efficiënter en helpt veelvuldige ontgoochelingen te voorkomen.

Als je dan ook nog consequent via het juiste printerprofiel je drukproeven maakt staat niets je nog in de weg om op voorhand te zien hoe je drukwerk zal worden.

GOED:

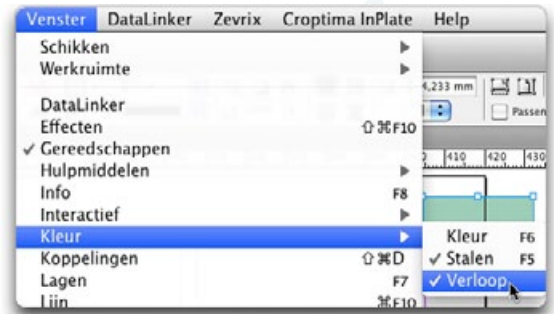
beide kleuren hebben een verschillende rasterhoek, geel = 0° - groen = 45°

8. Verloopkleuren - kleurverlopen

8.1. In het paneel Verloop:

Om een lokaal verloop aan te maken ga je naar Venster > Kleur > Verloop.

Selecteer een object of selecteer tekst in een tekstkader. Als je niets selecteert wordt het nieuwe verloop het standaardverloop voor alle volgende verlopen.

a. Het soort verloop instellen:

In het paneel Verloop kies je in het afrolmenu naast Type het soort verloop dat je wil maken:

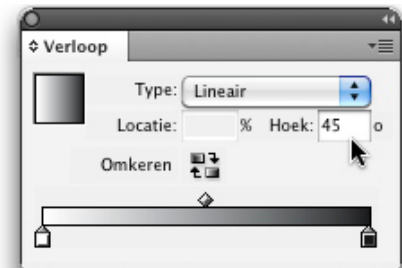
- lineair: het verloop is rechtlijnig,
- radiaal: het verloop is cirkelvormig.

b. De hoek van het verloop instellen:

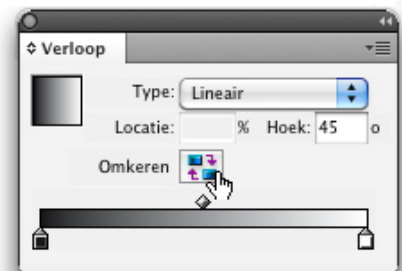
Als je voor lineair kiest kan je in het vakje naast Hoek een getal invullen om het verloop te draaien.

Je kan ook klikken in het vakje naast Hoek en dan met de pijltjestoetsen op je toetsenbord de waarde verhogen (pijltje omhoog) of verlagen (pijltje omlaag). Als je de Shift-toets niet indrukt verhoog of verlaag je de waarde met 1, hou je de Shift-toets wel ingedrukt verhoog of verlaag je de waarde met 10.

c. Het verloop omkeren:

Met de knop Omkeren kan je het verloop van richting veranderen. (Je kan ook de stopkleuren van plaats verslepen onder de verloopbalk).

d. Het kantelpunt verplaatsen:

Net boven de verloopbalk (onderaan in het paneel) zie je een ruitvormig schuivertje. Dat schuivertje is het kantelpunt van het verloop, daar waar de ene kleur helemaal in de andere overgaat.

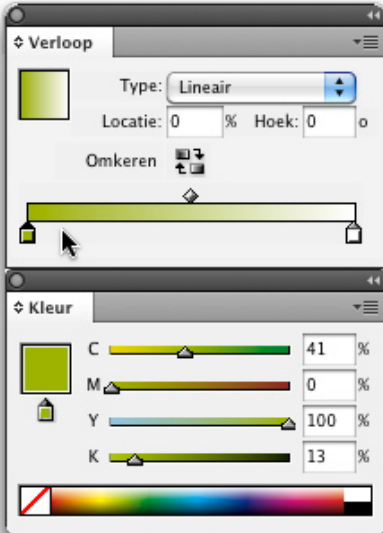
Je kan op dat schuivertje klikken en dan in het vakje Locatie de exacte waarde invullen, bevestig dan met een Enter of Return.

Je kan ook in het vakje Locatie klikken en met de pijltjestoetsen op je

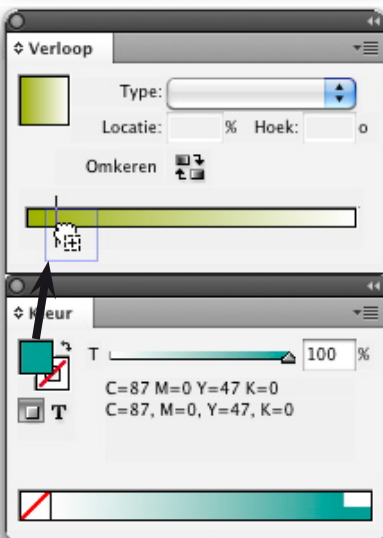
toetsenbord de waarde verhogen (pijlje omhoog) of verlagen (pijlje omlaag). Als je de Shift-toets niet indrukt verhoog of verlaag je de waarde met 1, hou je de Shift-toets wel ingedrukt verhoog of verlaag je de waarde met 10.

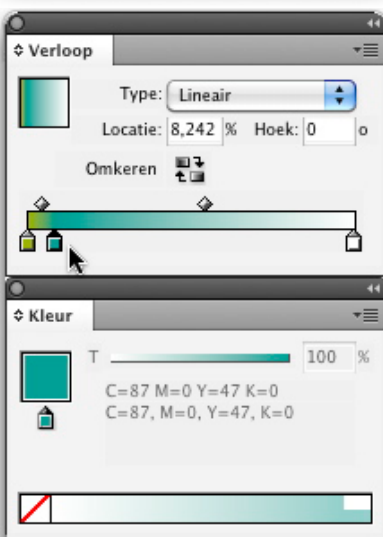
e. Stopkleuren selecteren, verplaatsen, aanpassen:

Onder de verloopbalk staan de stopkleuren.

Je kan een stopkleur aanklikken om ze te selecteren. Als de stopkleur geselecteerd is kan je in het paneel Kleur de stopkleur aanpassen. Kies in de opties van het paneel Kleur de kleurmenging die je wil gebruiken, selecteer een kleur uit het kleurspectrum of stel de kleur zelf samen aan de hand van de kleurwaarden voor de verschillende kanalen.

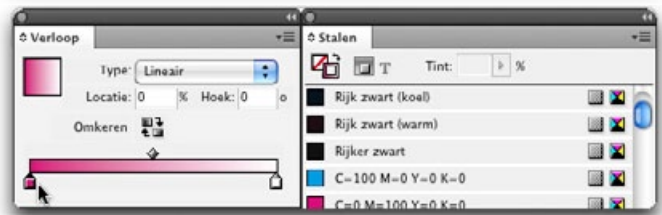
Je kan ook vanuit het paneel Kleur een kleur vanuit het voorbeeld slepen en loslaten naast een bestaande stopkleur.

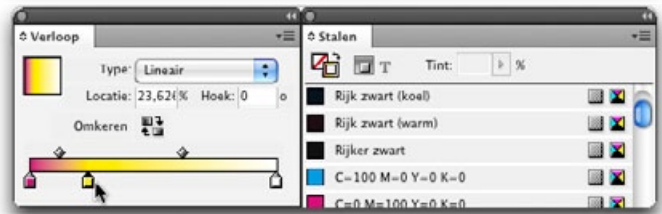
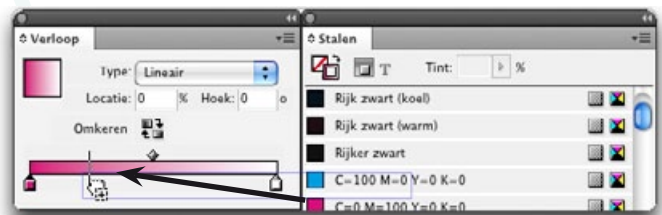
Je kan een stopkleur verwijderen door ze aan te klikken en van de verloopbalk weg te slepen.

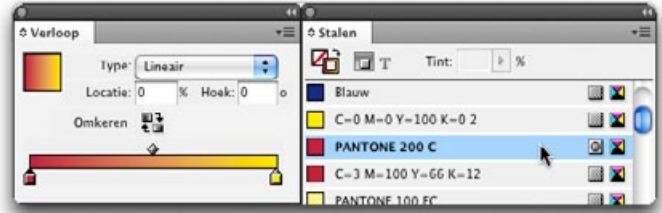
Je kan vanuit het paneel Stalen een kleurstaal slepen en loslaten OP een stopkleur (je ziet dat de stopkleur zwart omrand wordt).

Je kan vanuit het paneel Stalen een kleurstaal slepen en loslaten NAAST een stopkleur.

Je kan in een verloop Steunkleuren mengen met Proceskleuren of Steunkleuren mengen met andere Steunkleuren.

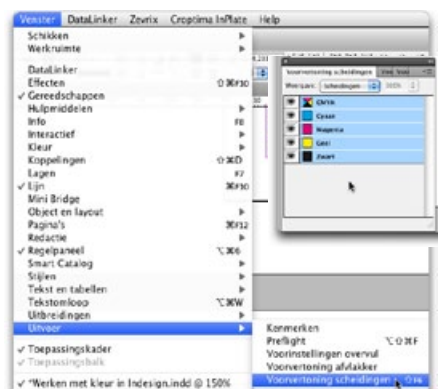
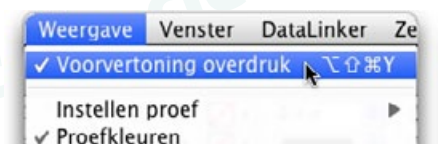
BELANGRIJK! Om een vrij nauwkeurige weergave van het verloop tussen Steunkleuren en Proceskleuren of tussen meerdere Steunkleuren te kunnen zien op het scherm moet je één van de volgende stappen uitvoeren:

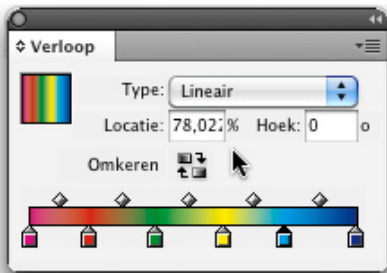
Ga naar: Weergave en vink Voorvertoning Overdruk aan.

InDesign zal nu de Pantone Solid kleur weergeven in de RGB-modus, waardoor de schermovereenkomst behoorlijk nauwkeurig is.

Hetzelfde resultaat krijg je als je onder Venster > Uitvoer het paneel Voorvertoning Scheidingen oproept en dan naast Weergave: scheidingen inschakelt.

Voorwaarde is natuurlijk dat je scherm volgens de D50 norm gekalibreerd werd.

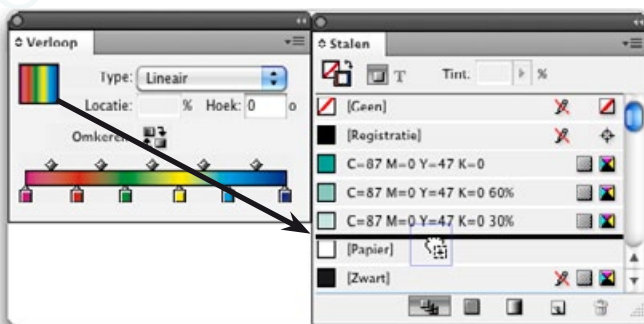

Je kan vanuit het paneel Stalen meerdere stopkleuren slepen onder de verloopbalk, of een nieuwe stopkleur aanbrengen door tussen twee stopkleuren te klikken net onder de verloopbalk.

Elke stopkleur kan je nauwkeurig plaatsen door de stopkleur aan te klikken en dan een waarde in te typen in het vakje Locatie.

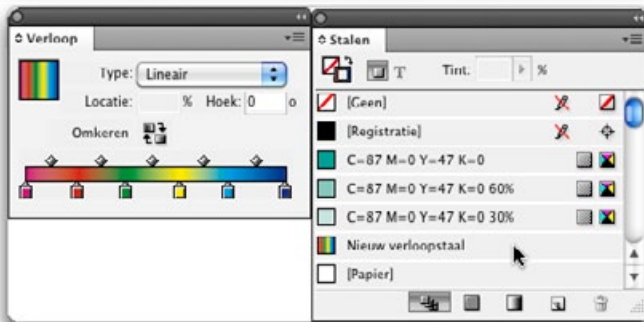
Je kan ook klikken in het vakje naast Locatie en dan met de pijltjestoetsen op je toetsenbord de waarde verhogen (pijltje omhoog) of verlagen (pijltje omlaag). Als je de Shift-toets niet indrukt verhoog of verlaag je de waarde met 1, hou je de Shift-toets wel ingedrukt verhoog of verlaag je de waarde met 10.

Als je zelf een waarde intypt kun je tot drie decimalen (cijfers achter de komma) invoeren, wat betekent dat je in totaal 99.999 stopkleuren in een verloop kan aanbrengen (al is dat niet meteen aan te bevelen!)

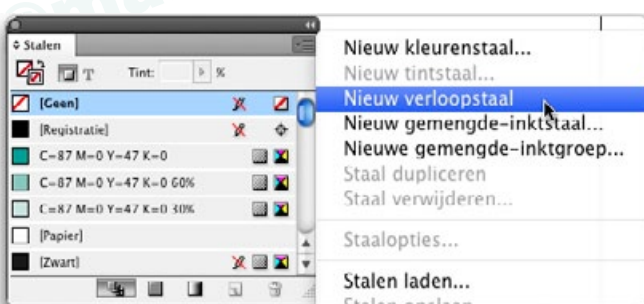
Een verloop dat je vanuit het venster Verloop aanmaakt is een Lokaal verloop. Als je dit verloop wil aanpassen moet je de objecten of teksten waarop dit verloop werd toegepast opnieuw selecteren.

Wil je een lokaal verloop vaker gebruiken en gemakkelijk alle objecten en teksten waarop dit verloop werd toegepast kunnen aanpassen, moet je werken met verloopstalen.

Je kan een lokaal verloop omzetten in een verloopstaal door het verloop vanuit het voorbeeld in het paneel Verloop te slepen en los te laten in het paneel Stalen

8.2. In het paneel Stalen:

Om een verloopstaal te maken ga je naar de opties van het paneel Stalen, selecteer de optie Nieuw Verloopstaal.

In het venster Nieuw verloopstaal kan je het verloop een naam geven naast Staalnaam.

Naast Type kan je in de afrollijst kiezen tussen Lineair en Radiaal verloop (zie ook 8.1).

Je kan een stopkleur toevoegen door net onder de verloopbalk te klikken onderaan in het venster.

Als je een stopkleur aanklikt kan je bovenaan in het venster kiezen welke kleur je aan de stopkleur wil toekennen.

Als je naast Stopkleur kiest voor de optie Stalen kan je een staal uit het stalenvenster selecteren.

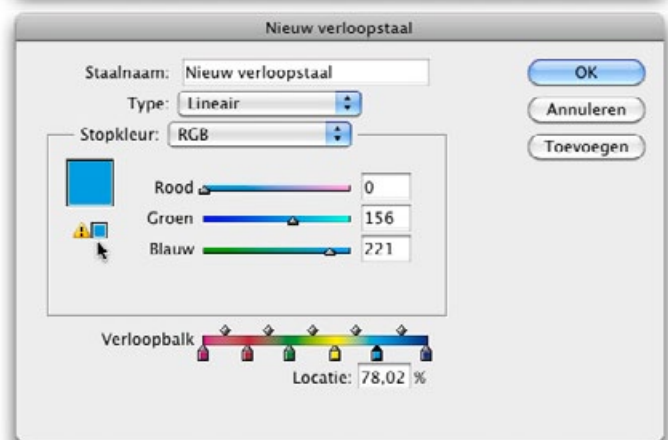
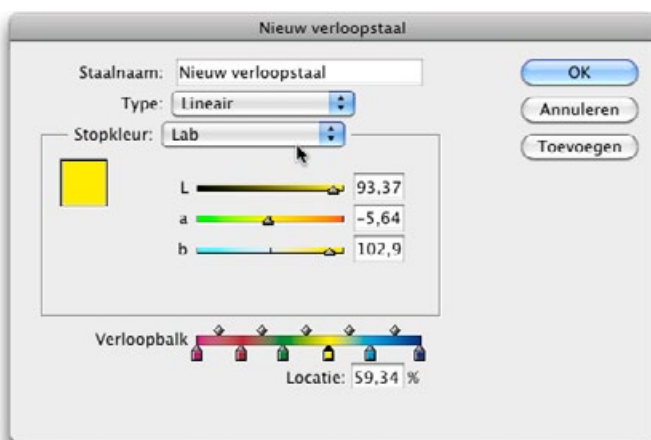
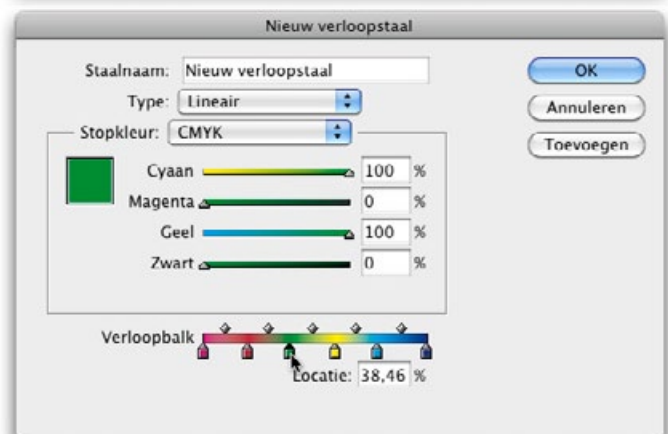
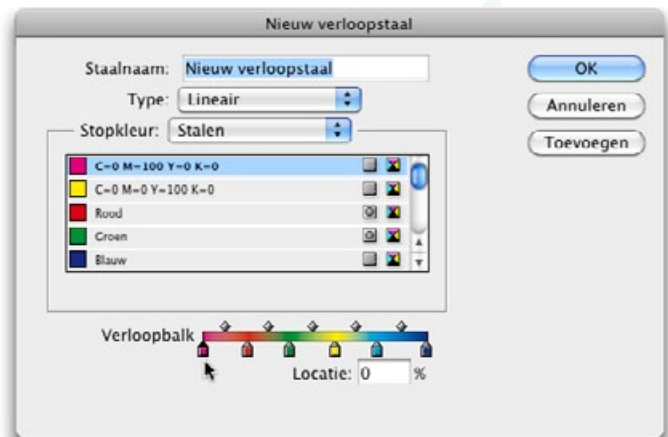
Kies je voor de kleurenmenging CMYK, RGB of LAB dan kan je zelf de stopkleur samenstellen door de waarden van de kanalen aan te passen (zie ook 1.3 en verder).

Je kan de plaats van de stopkleur aanpassen door de stopkleur aan te klikken en de waarde in het vakje Locatie te veranderen, bevestig met een druk op de Tabtoets, niet met Enter of Return!

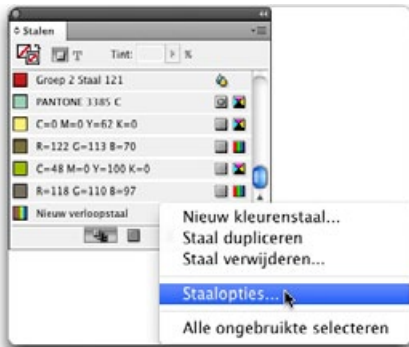
Je kan een stopkleur ook van plaats verslepen.

Je kan een stopkleur verwijderen door ze aan te klikken en ze van de verloopbalk weg te slepen.

Je kan de kantelpunten tussen de stopkleuren aanpassen door ze aan te klikken en de waarde in het vakje naast Locatie te wijzigen. Bevestig met een druk op de Tabtoets, niet met Enter of Return!

Als je meerdere verlopen na elkaar wil maken klik je tussen elk verloop op de knop Toevoegen. Ben je klaar met het maken van verlopen, dan klik je op OK of Gereed (na het klikken op Toevoegen verandert OK in Gereed).

Je kan een verloopstaal aanpassen door rechts te klikken op het verloopstaal in het paneel Verloop en dan de optie Staalopties te selecteren.

Als de Voorvertoning aangevinkt staat zie je wat het resultaat van je aanpassingen is binnen je opmaak.

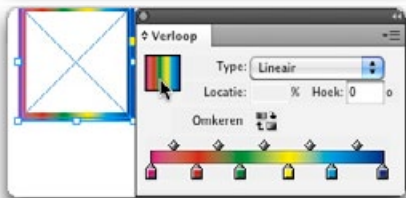
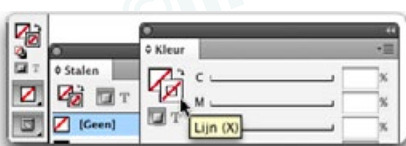
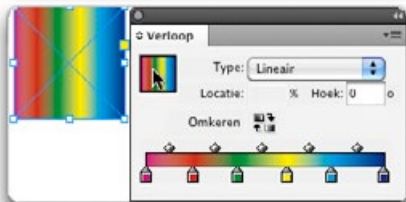
Als je klaar bent met de aanpassingen klik je op OK.

Alle objecten of teksten waarop dit verloop toegepast werden zullen nu automatisch aangepast worden.

8.3. Verlopen toekennen:

a. vanuit het paneel Verloop:

- Je kan een object selecteren en dan in het paneel Kleur, het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel klikken op Vulling.
Daarna klik je in het paneel Verloop op het voorbeeld van het verloop om het verloop toe te passen op de vulling van het object.

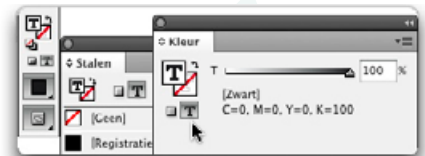

- Je kan een object selecteren en dan in het paneel Kleur, het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel klikken op Lijn.
Daarna klik je in het paneel Verloop op het voorbeeld van het verloop om het verloop toe te passen op de lijn van het object.

Het kan noodzakelijk zijn om de lijndikte aan te passen om het effect goed te zien.

- Je kan een tekstkader selecteren met het gereedschap Selecteren (zwarte pijl) en dan in het paneel Kleur, het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel klikken op het vakje met de T en daarna op het vlakje Vulling met de T.

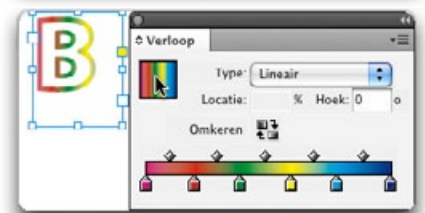
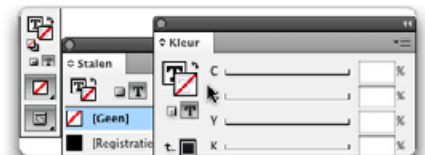
Daarna klik je in het paneel Verloop op het voorbeeld van het verloop om het verloop toe te passen op de vulling van alle tekst in de tekstkader.

- Je kan een tekstkader selecteren en dan in het paneel Kleur, het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel klikken op het vakje met de T en daarna op het vlakje Lijn met de T.

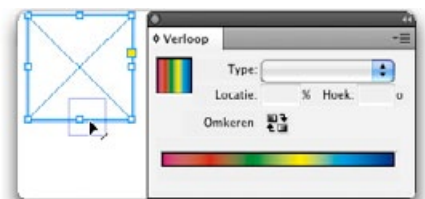
Daarna klik je in het paneel Verloop op het voorbeeld van het verloop om het verloop toe te passen op de lijn van alle tekst in de tekstkader.

Het kan noodzakelijk zijn om de lijndikte aan te passen om het effect goed te zien.

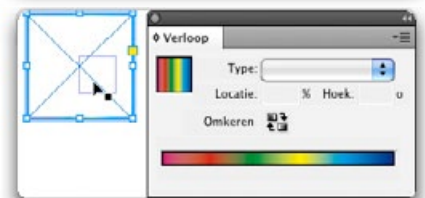

-Je kan een verloop slepen en loslaten over de rand van een object (er verschijnt een schuin streepje naast de muiswijzer), om het verloop toe te passen op de lijn van het object.

Het kan noodzakelijk zijn om de lijndikte aan te passen om het effect goed te zien.

-Je kan een verloop slepen en loslaten over de vulling van een object (er verschijnt een zwart blokje naast de muiswijzer), om het verloop toe te passen op de vulling van het object.

Deze laatste techniek is vooral handig bij gegroepeerde objecten.

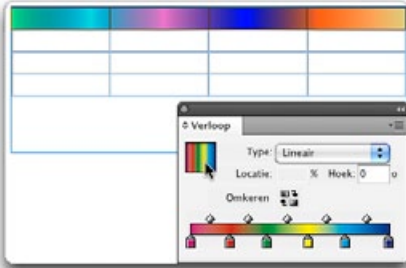
b. vanuit het paneel Stalen:

zie ook onder 3.

c. vanuit het Regelpaneel:

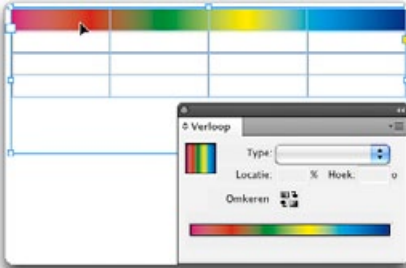
zie ook onder 3.

8.4. Verlopen toepassen op tabellen:

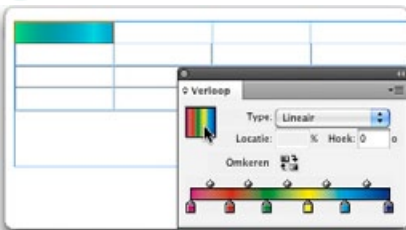

Om een verloop toe te passen op een cel of een rij in een tabel selecteer je de cel (klik in de cel en druk de Esc-toets) of de rij (klik met het tekstgereedschap op de linkerrand van de linkse cel).

Je kan nu een verloop toepassen door één van de hoger beschreven technieken te gebruiken.

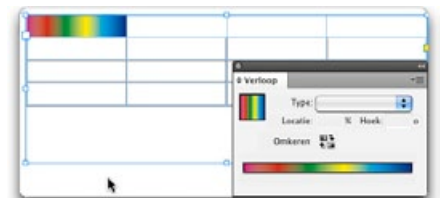
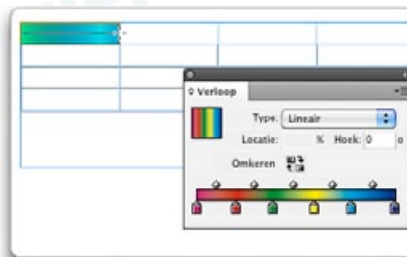
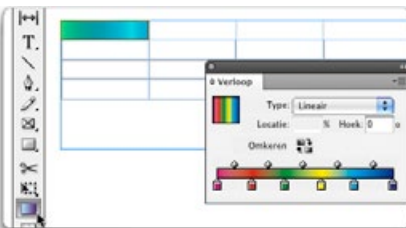
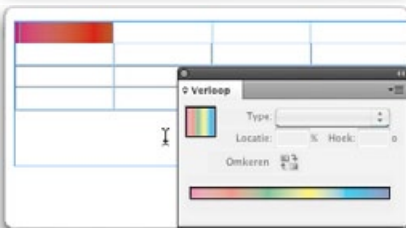
LET OP! Omdat je een cel of een rij geselecteerd hebt zie je complementaire kleuren van het verloop, je ziet de echte kleuren pas wanneer je de cel of de rij deselecteert!

BELANGRIJK! Wanneer je een verloop toepast op één cel, zal het verloop altijd verdeeld worden over de volledige rij.

Om het verloop binnen de cel aan te passen moet je de cel selecteren (klik in de cel en druk op de Esc-toets).

Dan gebruik je het verloopgereedschap om het verloop binnen de cel te veranderen.

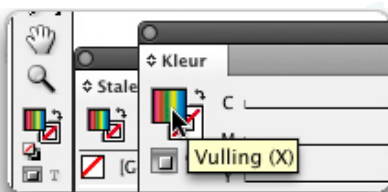

8.5. Verlopen aanpassen:

a. de vulling van een object:

Om het verloop van een vulling van een object aan te passen selecteer je het object.

Dan klik je in het paneel Kleur of het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel op het vakje Vulling.

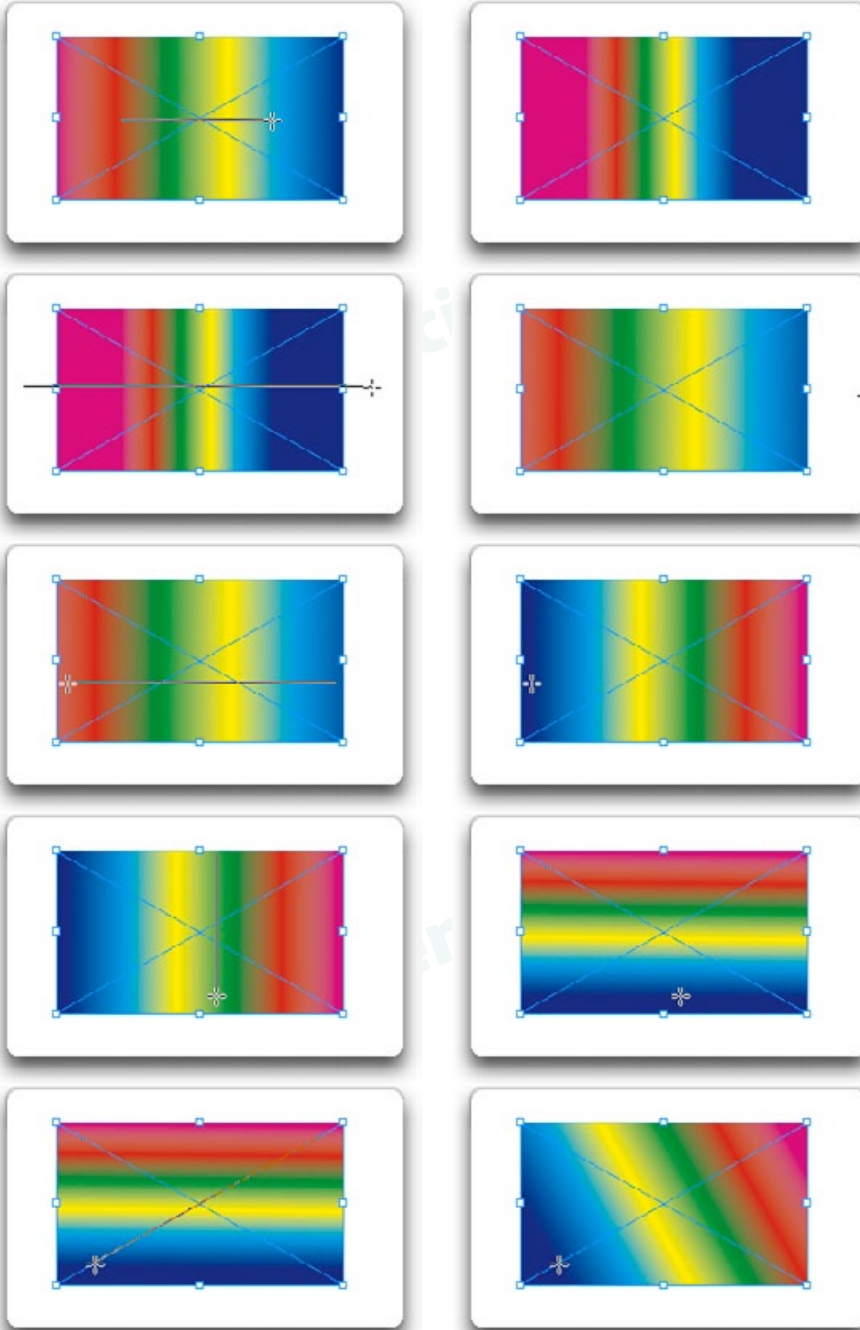
Selecteer het Verloopgereedschap in het gereedschapspalet.

Sleep met het Verloopgereedschap in de richting waarin je het verloop wil aanpassen.

Je kan het verloop vernauwen door binnen het object te beginnen slepen.

Je kan het verloop verengen door buiten het object te beginnen slepen.

Je verdraait een lineair verloop door van rechts naar links of door van boven naar onder of door diagonaal te slepen.

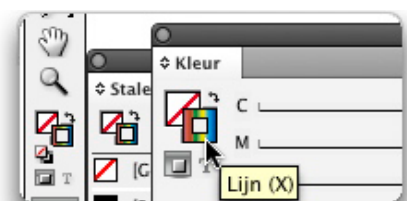
b. de lijn van een object:

Om het verloop van een lijn van een object aan te passen selecteer je het object.

Dan klik je in het paneel Kleur of het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel op het vakje Lijn.

Selecteer het Verloopgereedschap in het gereedschapspaal.

Sleep met het Verloopgereedschap in de richting waarin je het verloop wil aanpassen. (zie hoger)

c. de vulling van tekst:

Selecteer de tekst waarop het verloop werd toegepast.
Dan klik je in het paneel Kleur of het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel op het vakje Vulling met de T.

Selecteer het Verloopgereedschap in het gereedschapspalet.

Sleep met het Verloopgereedschap in de richting waarin je het verloop wil aanpassen (zie ook hoger).

d. de lijn van tekst:

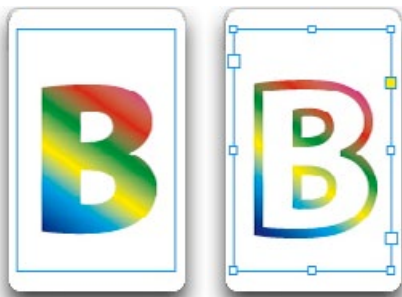
Selecteer de tekst waarop het verloop werd toegepast.
Dan klik je in het paneel Kleur of het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel op het vakje Lijn met de T.

Selecteer het Verloopgereedschap in het gereedschapspalet.

Sleep met het Verloopgereedschap in de richting waarin je het verloop wil aanpassen (zie ook hoger).

LET OP! Omdat je de tekst geselecteerd hebt zie je de complementaire kleuren van het verloop.
Pas als de tekst gedeselecteerd is zie je de echte kleuren.

---

e. radiale verlopen:

Bij radiale verlopen heeft de plaats waar je begint te slepen grote invloed op het eindresultaat van het verloop.

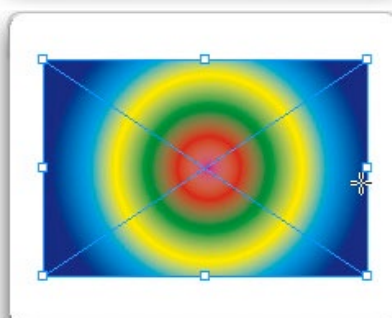
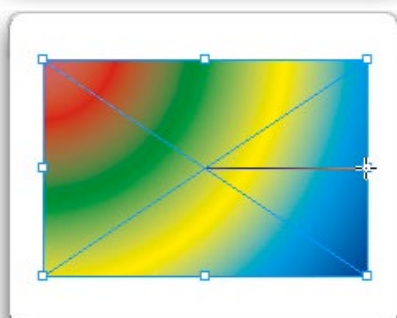
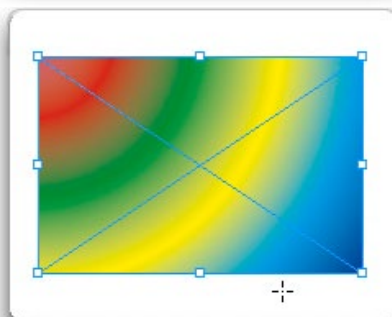
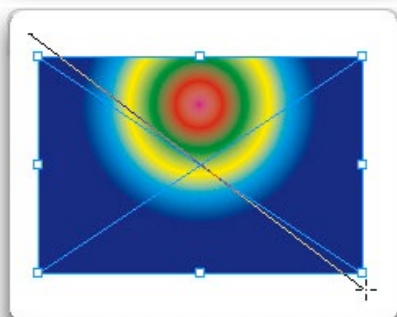
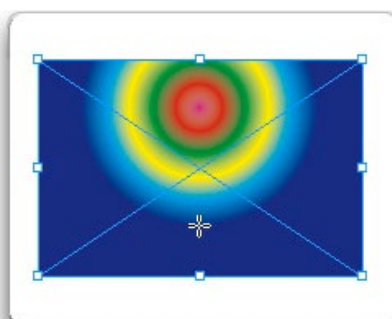
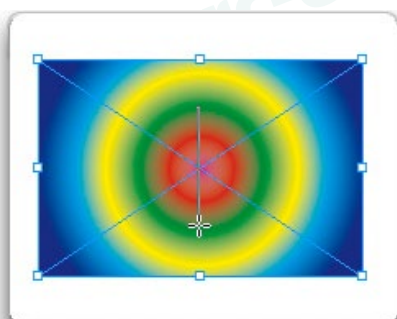
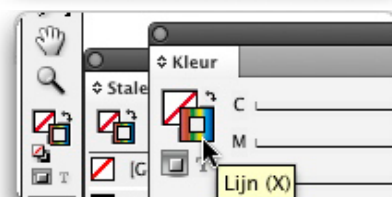
Selecteer het object waarop het verloop werd toegepast.

Dan klik je in het paneel Kleur of het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel op het vakje Vulling of het vakje Lijn (naargelang wat je wil aanpassen).

Sleep met het verloopgereedschap in de richting van de gewenste aanpassing.

LET OP: Als je de muisknop indrukt buiten het object, zal het middelpunt van het verloop ook buiten het object vallen.

Om het middelpunt van het verloop exact in het midden van het object te plaatsen moet je ook vanuit het midden van het object beginnen slepen!

9. Speciale steunkleuren.

9.1. Vernis:

Wanneer je een publicatie een luxueuze uitstraling wil geven kan je gebruik maken van lokaal toegepaste glanzende of matte vernis.

Om een opmaak te kunnen voorzien van vernis moet je in het paneel Stalen een nieuwe kleurenstaal aanmaken.

Verander de naam van de kleurstaal in Vernis.

Kies naast Kleurtype de optie Steunkleur - dit is noodzakelijk, want er MOET een aparte drukplaat gemaakt worden voor de vernis.

De kleursamenstelling is niet belangrijk, vernis is kleurloos, maar om de plaatsen waar je de vernis toegepast hebt in je opmaak gemakkelijk te herkennen kies je best een lichte maar opvallende kleur.

Klik op OK als alle instellingen in orde zijn.

Selecteer het object waarop je vernis wil toepassen.

Kopieer het object.

Maak een nieuwe laag die je ook de naam Vernis geeft.

Plak de kopie van het object op de laag vernis op dezelfde plaats.

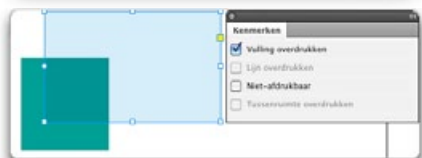
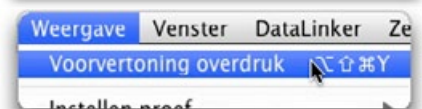
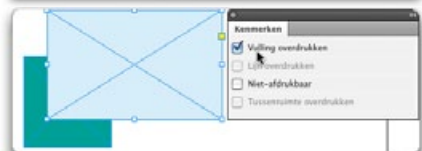
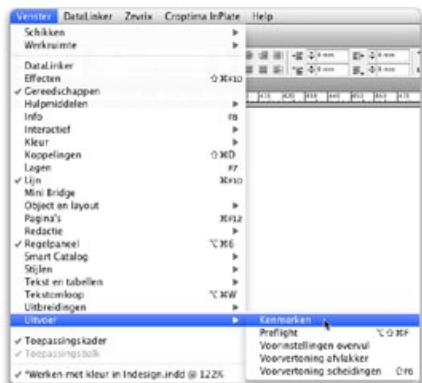
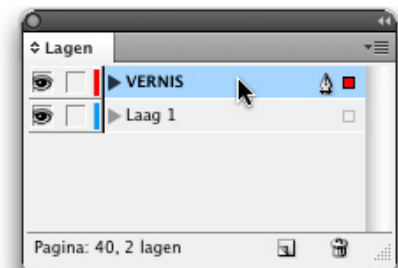
Klik in het paneel Kleur of het paneel Stalen of het Gereedschapspaneel op het vakje Vulling. (of Lijn als je alleen de lijn wil vernissen)

Pas de kleurstaal Vernis toe op het object.

Ga naar Venster > Uitvoer > Kenmerken (Venster > Kenmerken in de oudere versies van InDesign).

Zorg dat het object geselecteerd is.

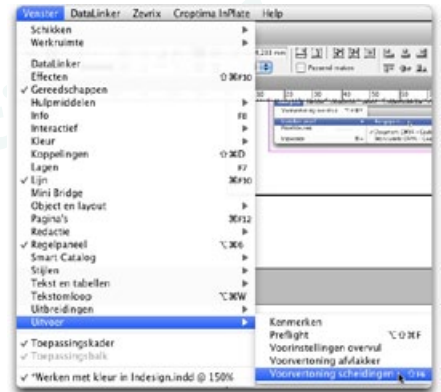
Klik in het paneel Kenmerken op de knop naast Vulling overdrukken (of Lijn overdrukken als alleen de lijn van vernis voorzien is).

Dezelfde techniek kan je toepassen op tekst, maar in dat geval kan het handig zijn om de tekst eerst om te zetten in contouren.

Als alle objecten of teksten waarop je vernis wil toepassen klaar zijn kan je best de vernisplaat even controleren.

Ga naar Venster > Uitvoer > Voorvertoning scheidingen.

In het venster Voorvertoning scheidingen selecteer je naast Weergave: Scheidingen.

Klik op het kanaal Vernis om alle andere kanalen uit te schakelen - of klik alle oogjes weg, behalve dat van het kanaal Vernis.

Je ziet nu alleen de drukplaat voor het vernis.

BELANGRIJK! Vernis moet altijd overgedrukt worden, dus niet uitgespaard, daarom is een controle van de drukplaat voor vernis absoluut noodzakelijk!

Je kan geen effecten gebruiken in steunkleur Vernis. Tinten kunnen eventueel wel, maar zullen niet altijd goeie resultaten opleveren.

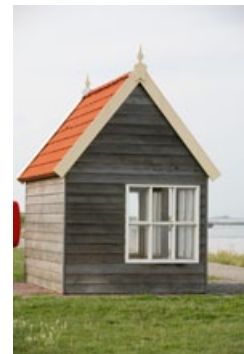
TIP! Om uitgesneden afbeeldingen van vernis te voorzien, moet je eerst een uitknippad definiëren in InDesign onder Object > Uitknippad > Opties.

Dan kopieer je het uitknippad en plak je de kopie op dezelfde plaats op de Vernislaag.

Zet nu het uitknippad om in een kader via: Object > Uitknippad > Uitknippad omzetten in kader. Hierdoor krijg je een object met dezelfde vorm als het uitknippad.

Verwijder nu de inhoud uit het nieuwe object en vul het object met vernis.

Ga naar Venster > Uitvoer > Kenmerken en zet de vulling van het object op Overdrukken.

9.2. Uitkapvormen (Stansvormen):

Om een uitkapvorm (in Nederland: stansvorm) te maken voor verpakkingen of een speciale opmaak ga je als volgt tewerk:

- teken de contouren van de verpakking of de vorm op een aparte laag, die je de naam Stans (of Kapvorm) geeft. Alle snijlijnen en vouwlijnen moeten op deze laag aangebracht worden.

- maak in het paneel Stalen een nieuwe kleurenstaal met de naam Stans (of Kapvorm).

Het type MOET een steunkleur zijn.

De kleursamenstelling is niet belangrijk, de vorm wordt niet meegedrukt.

Klik op OK als alle instellingen in orde zijn.

- selecteer alle lijnen op de laag Stans (of Kapvorm).

- pas de kleurenstaal Stans (of Kapvorm) toe op de lijnen.

- ga naar Venster > Uitvoer > Kenmerken.

- klik het knopje naast Lijn overdrukken aan!

- controleer in het venster Voorvertoning scheidingen of alle vouw- en snijlijnen de kleur Stans (of Kapvorm) hebben en of ze op overdrukken staan.

LET OP! De vouw- en snijlijnen mogen niet uitgespaard worden anders zijn ze zichtbaar in het uiteindelijke drukwerk!

De plaat Stans (of Kapvorm) wordt niet gedrukt, als je een pdf aanlevert kan je best deze plaat als een aparte pdf meeleveren, deze dient dan om de uiteindelijke stansvorm te produceren.

TOT SLOT

Ik heb geprobeerd een zo volledig mogelijk overzicht te geven van kleurgebruik in InDesign. Ondanks alle zorg is het toch mogelijk dat bepaalde details niet of verkeerd in deze handleiding vermeld worden, waarvoor mijn excuses.

Eventuele aanvullingen en opmerkingen zijn steeds welkom op: info@marc-en-ciel.be

